

תשורה

משמחת נישואין

של

אשר ושרה דענעביים

ר"ח שבט תשפ"ד

נסדר ונערך ע"י ד.ש.

dsteshura@gmail.com

פתח דבר

לזכרון טוב, ליום כלולת החתן הרה"ת אשר שלי עם ב"ג הכלה המהוללה מ' שרה תחילי, ועל יסוד הנהגת אדמו"ר הריי"צ, בעת חתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית נ"ע, ביום הבהיר י"ד כסלו תרפ"ט –

הננו בזה לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו, מקרוב ומרחוק, בתשורה זו:

(א) **הבית ספר החב"די בפאלם ספרינגס** – מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א לאבי החתן הרב יונתן לוי שלי' דענעביים, ומכתב למר הרמן ווק.

(ב) **מכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א לר' יצחק זלמן פאזנער ע"ה** – סב החתן.

(ג) **מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א לר' שלמה אהרן קאזארנאווסקי ע"ה** – סב סב החתן.

(ד) **3 טשעקים מר' שלמה אהרן קאזארנאווסקי עם חתימת אדמו"ר מהורי"צ.**

(ה) **מכתב אדמו"ר מהורי"צ לר' אשר גראצמאן ע"ה** – סב סב החתן.

(ו) **מכתב אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע לר' אשר שו"ב גראצמאן מניקאלייעוו** – סב סב החתן, ולר' אברהם שו"ב חאריטאנאו מניקאלייעוו – סב סב הכלה.

(ז) **מכתב אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע להרב אברהם דוד לאוואוט.**

(ח) **שער ההגהות** – הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א על שיחות ומאמרי אדמו"ר מהורי"צ.

(ט) **יומן מסע של ר' יצחק זלמן פאזנער ע"ה** – מביקורו באירופה בשליחות אדמו"ר מהורי"צ בשנת תש"ח, בהמשך למה שהופיע בתשורה דענעביים-דין ד' כסלו תשפ"ג.

רוב החומר **מתפרסם בזה לראשונה.**

ויהי רצון, שתיכף ומיד "ישמע... קול ששון וקול שמחה" האמתי, כאשר "נזכה זעהן זיך מיטן רבי'ן", בהתגלות כ"ק אדמו"ר שליט"א, תיכף ומיד ממש!

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

התשורה שחולקה בעת חתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א

ק 48 ה י"ת

אלוף זכרונה

אדמו"ר סוד איוו כלות בתי הכולה א'
חי זשק"ל תמי מי כץ התחן הרי ג' גנח יענצן סי' הנח
בזה אכזה את כל הנהלוי חלק בשמח אדענן. בקרוב
עמחוקי קשיות העמרת קזה. בעתק גכת בתי יג'
קדמו של הוד כק אדמו"ר אאנוו. אהינו הראשו. רדנו
הגדול זיקוללה קנג יע' אפי גולה יה"א של דאסי
נקס ועד דסי. כחוכי ידיונ אנו. ג' עיזה יאו. וכל
אדלי טרה פא.

ישירה. תוכי-הגיזי בולדאוויטש"
ג י' כולו תרפ"ט. ווערא.

פרשת אכתק קדס דג הוא. כי החס גין המסיריו
וערריהו דקע ההיא הי קננה ביה. אשר כאתה האכרית
א' חנו בעלעף חוו קדובת אמכסיס וקלע טרה נלניו המסיריו
דעעס אכאת ארי קיז געריהו. געני אהויל אכתי בעקתי.
געני אנו געריאפי קוד קננס קקאה המסיר ר' ארי דיל קרא
נע אשר כחונה גיה טני (גלגל) גו אענר) גו צעל
ובתעצלו בדיר הדיאת אלו געמס קע הדיא תע"ק המסיר רג
נע בינא א הכריוו ית"א קדדיוו ילחוי של כ'אס. גרוס
העמנות מסלו. נע המסיר ודלר נע
באות געזר אלו רינן הגדול אליוו כיר זוחב. אדמי
הכדק אכתי. אלו הנוח אלו ע' חלי. דאמי היא עקובת אנו
אזיות אדם דראווי. גכנון אדקדמו זימאנו ית' אקדי של א'
אל טיפין קיפול'הרות טענות פתהרת א' שיואל אלוו. ד'
וסל כבוד אוקי אלא כדפיס ית"ע געיעת געין דית ג' אד' ר'
עלה ע' גונון המעס נע וטאה החול רעה אנו ג'
ובקדס אלוו גנפי בהיא אלו רינן הגדול וכתק
זה אכחסי ר' גטה נע

אורי יו עפר לו סאלט ובקשת לעורו כוח שהרה בלבו הטט אהעבר על אמונו כלאחר כ האעבר על וכו
להיות ען הטעמי ובקש אחיה ברבם שרעבי יו אצור קובץ יהי הכר לעשו באה אעמי ולען
השלי כ אן של יוצא אמוק אריכה חו ובקבט אמתותי לט אשר חוב הצרות והמלאות הן אמתות לט
הרהיץ צולק אעמי ונעלי בטחום שרבי אלו האועט יתקו האורח ויהי אכבן אעמי ולא סליט
אחרי נעו חו קצרות ואחרי שלט שלט אעמי כולם בברטע דט ושוברי אונם אורגון

המכתב הזה והמכתב (בלחיק) מעבר לדף, הוא המונח הדרת קדיש. נוף כתב יד קדשו של הוד כיק אאומיר, ארמורי אכנו הראשון.
רבינו הגדול וצוקלהיה נכמים ויע.

אורי יו עפר לו סאלט ובקשת לעורו כוח שהרה בלבו הטט אהעבר על אמונו כלאחר כ האעבר על וכו

אורי יו עפר לו סאלט ובקשת לעורו כוח שהרה בלבו הטט אהעבר על אמונו כלאחר כ האעבר על וכו

אורי יו עפר לו סאלט ובקשת לעורו כוח שהרה בלבו הטט אהעבר על אמונו כלאחר כ האעבר על וכו

הבית ספר החב"די בפאלם ספרינגס מענה לאבי החתן הרב יונתן לוי שי' דענעביים ומכתב למר הרמן ווק

(א הצעת מר הרמן ווק ומענה כ"ק אדמו"ר שליט"א

[כ"ה ניסן, תשמ"ה]

מענה להשליח ר' יונתן לוי דענעביים על מכתבו – בו כתב ע"ד הצעה שקיבל מאת הפדרציה היהודית, לאחד את גן-הילדים החב"די בפאלם-ספרינגס עם הגן המשותף ל"טמפל" הקונסרבטיבי. וכתב שהציעו למר חיים אליעזר זעליג (הרמן) ווק להיות המתווך ביניהם, והוא הגיב אשר "אני אתמוך רק בבית ספר יומי אורתודוקסי". עם זאת, מצא חן בעיניו של מר ווק הרעיון שה"ראבי" הקונסרבטיבי ישתף פעולה עם חב"ד, ובכך לחזק את הגן החב"די, ועי"ז להשיג תמיכה רחבה יותר, ולהגיע למשפחות יהודיות נוספות שלעת עתה אינן שולחות את הילדים לחב"ד. הוא (הנמען) הסתייג מהרעיון, אך מר ווק אמר לו: "אתה חסיד, ועליך לשאול את הרבי". במכתבו שאל האם יש מקום להצעה זו, ובאם כן באיזה אופן (מהעסקה):

אגודת הרבנים אסרה שותפות הנ"ל וכן הרב ר' משה פיינשטיין שליט"א והרב ר' יוסף בער סאליווייטשיק שליט"א ולפניהם מכתב המפורסם של כמה וכמה ראשי ישיבות – ושאלני האם בתור בא כח חב"ד ילחם נגד כל אלה!?

ולפלא הכי גדול הספק.

[I will only support an orthodox day school] (אתמוך רק בבית ספר יומי אורתודוקסי)

[. .] ולהעיר איסור שותפות הנ"ל הי' אפילו בשאלה סתם עאכ"ו בנוגע לחינוך בני"

ב) מכתב מר הרמן ווק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

בהמשך להמענה, כתב מר ווק מכתב לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

במכתבו כתב, אשר ה"ראביי" הקונסרבטיבי המקומי נכשל בחינוך הנוער, וציון, שאף אם בכוונתו של הנ"ל להשתמש בהצלחת חב"ד למען תועלתו האישית, הנה סוף סוף באמצעות תכנית זו יקבלו ילדי ישראל חינוך על טהרת הקודש.

בקשר לזה שהרבי ציטט את האיסור שהטילו בנידון אגודת-הרבנים וכמה רבנים חשובים וכו' – כתב מר ווק, שהרבי הוא המנהיג היחידי בדור שביכולתו למשוך יהודים מכל שכבות החיים, לאחדם ולהבטיח להם עתיד יהודי.

במכתבו המשיך וכתב, שללא השיתוף האמור, ייסדו הקונסרטיבים בית-ספר משלהם. אי לכך, בית ספר חב"די קהילתי יהווה פתרון הולם.

על מכתבו זה ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א במכתב מיום ד' אייר תשמ"ה:

מר הרמן ווק אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א
יו"ד שבט תשל"ה

ג) מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
4th of Iyar, 5745
Brooklyn, N. Y.

Mr. Chaim Aviezer Zelig Wouk
303 Crest View Drive
Palm Springs, Ca. 92262

Greeting and Blessing:

This is to acknowledge receipt of your letter of yesterday's date.

It seems that there has been some confusion about the issues involved in the matter of establishing a joint communal school in your city. I will attempt to clarify the issues. אני אנסה להבהיר

1) The problem has nothing to do with personalities, or whether this or that individual has the necessary credentials to take a leading part in Chinuch. The problem is the movement with which such person or persons are identified, and which they represent.

2) This being so, one has to consider the situation most carefully, particularly as it concerns Chinuch of our young generation, children of school age, during their most sensitive years, that will leave an impact on their whole life, as it is written: הנוהג לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה.

Of course, there can be no question of compromise in the area of Chinuch, and every precaution has to be taken to ensure that it be consistent with Torah in every respect.

In view of the enormous responsibility, there is only one Jewish approach to such vital questions, namely, to be guided strictly by the Torah itself, which is the Jew's true guide in life (Toras Chaim and Toras Emes). And we have indeed a clear ruling by the Rambam and other Poskim. The Halacha declares: האומר שאין התורה מן השמים אפילו חיבה אחת כו' וכן הכופר בפירוש והוא תורה שבעל פה כו' כל אחד משלשה אלו כופר בתורה (הל' תשובה נ"ח) (see it there, also preceding and following halachot).

Needless to say, the Halacha absolutely precludes a partnership with a movement that comes under the above category. Chinuch

3) Nor is it acceptable to rationalize that a concession in the beginning may pay off in the long run. The Torah has not been given to humans to be traded in. Similarly no one has the right to sacrifice one Jewish child now, in the hope of saving another child, or more, next year. Such and similar calculations are simply irrelevant in the face of the clear-cut Halacha cited above.

4) At the same time, the Torah is quite clear and definitive on the subject of Teshuva - insofar as an individual Jew is concerned, namely, אין לך דבר העומד בפני התשובה. לא ידה ממנו נידה.
This includes, of course, Jewish individuals who identify themselves with, or

ואתו הסליחה

Chinuch

- 2 -

Mr. Chaim Aviezer Zelig Wouk.

belong to, the said movement. But so long as one has not renounced or rejected the *שיטה* and ideology of the movement, not to mention one who is a prominent representative of it, there is no way for a partnership on any religious aspect, least of all Chinuch, however well meaning the intentions are.

5) Even if the Halacha permitted an exception in a special situation (which it certainly does not), it would have been impossible for Lubavitch to make an exception, because it would not remain an exception long, but rather a precedent that would become the rule in every place where Lubavitch is engaged in Chinuch operations. Besides, it is neither the way of the Torah, nor the way of Lubavitch to conceal a directive, or to interpret the Halacha differently from city to city, depending on circumstances.

6) Thus, any concession or compromise made in any area of Torah, is bound to be widely interpreted as a *בנין אב*, and extended into every other area of the religious life, since communal workers, as well as laymen, usually consider themselves free to draw their own conclusions, without bothering to investigate the special extenuating circumstances, or the Halachic grounds on which the exception was made.

The Lubavitch is a case "also" of 1914?
This is ~~one more~~ reason why in my reply to Rabbi D., I reminded him of the well known Psak-Din by the leading Rabbonim and Rashei Yeshiva, one of whom, by the way, is also HaRav Moshe Feinstein Shelita, who had for many years prior to coming to the U.S.A. held the position of Rav in a Chasidic community in Russia as a Chasidic Rav. When he came to New York, the members of his community included Chasidim and Mitnagdim and a variety of other Jewish groups. When it came to Minhagim, he has directed members of a particular group to follow their particular customs. But when it came to a matter that touched upon Kiddush HaShem, or the opposite, there could be no flexibility, nor exception, especially in view of the fact that it would be widely interpreted, as mentioned above.

Much more could be said on the subject at hand, but I am certain there is no need for it in discussing it with you. You can readily understand why my hands are *bound* by the Halacha, precluding any other course than the one I have taken.

To conclude on a highly gratifying topic, I wish to take this opportunity of again expressing my heartfelt appreciation of your consistent support to Rabbi D. in his work in your city; and not merely as a "supporter" but as a real partner. This is consistent with your participation in the work of Lubavitch in other parts of the U.S.A. and in the Holy Land, as well as other places - always readily responding to a call, whenever the opportunity presented itself.

May HaShem grant that you should continue to go from strength to strength in spreading and strengthening Torah-true Yiddishkeit, and Torah-true Chinuch in particular, and thus increase still further the great Zechus of what our Sages of the Mishna extol so much, namely,

זכה וזיכה אה הרבים זכות הרבים תלוי בו.
And may you do so in consistently good health and with HaShem's blessings for

This is ~~one more~~ the reason being that is a case "also" of *השם* קידוש השם

my hands are "?!"

- 3 -

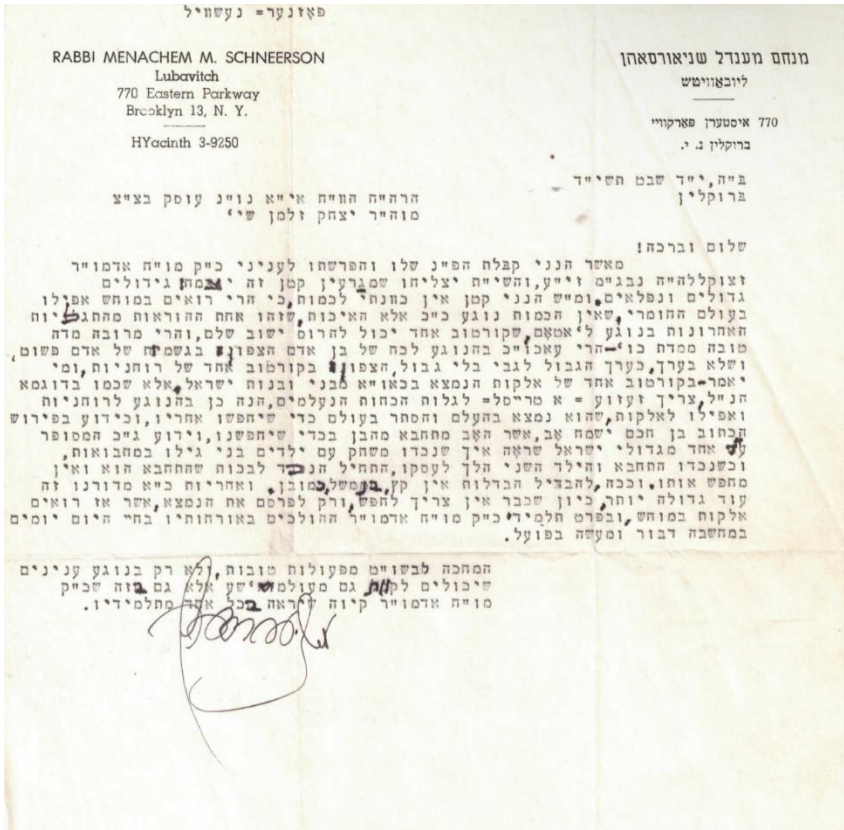
Mr. Chaim Aviezer Zelig Wouk

prosperity in all your affairs, in keeping with the rule of Torah - which is
also a *מעלין בקודש* - *נתינת-כה* , namely

With esteem and
blessing

M. Schneerson

מכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א לר' יצחק זלמן פאזנער

יצמחו

מהתגליות

הצפון בגשמיות

הצפון בקורטוב

ע"ד אחד מגדולי

התחיל הנכד

בנמשל, כמובן.

לקוות גם מעולמישע אלא גם בזה שבי"ק מו"ח אדמו"ר קיווה שיראה בכל אחד מתלמידיו.

פאזנער = נעשוייל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח הווי"ח אייא נוי"כ עוסק בעצם
סוה"ר יצחק זלמן שי'

בי"ה יט' שבט תשט"ו
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה על סכתו שיש ג', ולפלא שאינו מזכיר עיד התועדות יום הבהיר
הוא י"ט כסלו חג גאולתנו ופדות נפשנו, אשר בודאי ערכו התועדות באופן המתאים,
והעיקר שנצלו פער הכושר זו לקבלת החלטות טובות מריה להסידות על כל השנה כול
ובעיקר בהנוגע לפועל בחיי היום יומים. ומובן אשר מזמן לזמן צריך לחזק את
ההתעוררות (אפפרישען) שבעת רצון, ובטח ימלא עיניו במכתביו הבאים.

נהניתי משיש אודות ההתפתחות בשנה החינוך השגם טר בוביט שי' בכנס
בזה. ובטילא יש לקוות להתפתחות נוספת בזה, ואף שכפי הנראה מטבתו כפה מהורים
יש חשש שירצו להתערב בענינים רוחניים, בטח מוכן לזה, היינו שלא להניח סקום
להתחלת התערבות-כסובן באופן דיפלומטי-שאז היים בשלום אח"כ (שא"כ אם מניחים
התערבות בטקט-כנסים לסלחמה תמידה במקרים שונים ומשונים).

לפלא שאינו מזכיר עיד עריכת איזה ענין/בשכלל הילדים בימי חנוכה,
שעייז מתקיים אצלם הענין דחגי ישראל וטנהגי ישראל כו' וכו', ובפרט בפדינה
משובשת במנהגים מסוינים זה טזה, שההכרח להדגיש כל מנהג טוב וישר ולשלול את
מנהגי הספקעה, רי"ט.

נהניתי מטה שהתחיל במגבית הנייר להדפסה, ובודאי תמלא תקותו
שיאספו בזה כהנה וכהנה, לגודל ערך הדבר שאין לשער, והמפורסמות אינן צריכות
ראי'.

בברכת הצלחה בעבודתו וקדוש מתוך
הרחבת הדעת

נ. כ.

בהמשרד יחכו להודעתו אם נצרך לשלוח
קבלות על הסכומים ששולה והפרטים בזה,
היינו עלשם מי כו' וכו'.

נתעכב שילוח מכ' זה: ובדבר הרוצה להתגייך בקשתי את חותנו שליט"א
לברר טיב המהעסקים בזה ולהודיעו. - בטח למוהו לעוררו צלהזמירה ביותר
שלא ידורו יחדיו, ח"ו, עד אחרי הגירות ונישואין כדת משה וישראל - כי
נוסף על כל - תתעורר שאלת המתנת ג' חדשים (שו"ע אה"ע סי"ג ס"ה).

ולאחזון.

יט' טבת

ענין דהדה"נ וכיו"ב בשבל הילדים

אינן צריכות ראי'.

(ובאחרונים).

פאזנער - נעשהיל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יצחק זלמן שי'

בי"ח יו"ר אי"ר חשט"ו
ברוקלין

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלה מכחבו מו' אי"ר עם המוסגר בו ויש להקן
בו מ"ש שקבל בחזרה העתקה של קונטרס תורת החסידות, שאין זה קבלה בחזרה,
אלא הצעה אודות השיפורים שיש לעשות בהעתקה זו, ושלחום לחוות דעתו
ולשיקולו, כיון שהוא מעשה ידיו.

ובמענה על שאלתו, אמר לי מר מינדל שי' - התדבר איתו כאן
התדבר איתו עדיין, ובהתאם לשיחתם שולח העתקה למראית עיניו, והשי"ח יצליחו
בהפצת המעינות גם בדרך זו דהבאת מאמרים ושיחות באוהם החובים שלע"ע
אינם נזקקים כי אם לשפת המדינה.

אתענין לדעת אם בפגישתו עם הרב הולנדר שי' סיפר לו ע"ד
ביקורו באתיק ח"ו (וביניהם גם במוסדות חב"ד) ואם בהרצאתו עדיין דיבר
כאיש מלגה, ובמילא כחל ושרק לצד אחד, או שמסר הדברים כמו שהם, ובטח
יכתוב בפעם הבאה.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
417.16
מזכ"ר

ובמענה על שאלתו, אמר לי מר מינדל שי' - שבהיותו כאן התדבר איתו עדיין,
ובהתאם לשיחתם שולח העתקה למראית עיניו.

ובטח יכתוב עדיין בפעם הבאה.

טאזנער - נעשוייל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נוי"ב עוסק בצ"צ
מוה"ר יצחק זלמן שי'

ב"ה מיט סיון תש"ו
ברוקלין

שלום וברכה!

בפענה על סכתבו פיום השני, מכשר טוב אשר ברוב גדול חדשו
החודש שלו בקהלתו. הנה יהיר שיהי' בשעה טובה ומוצלחת ויצליח להיות
פרא ואתרא, כפירוש רבנו הזקן-שיהי', כפשוטו, דער אמת'ר בעל הבית פון דעם
ארט, וישתמש בסרות זו לעשות את המקום מקום תורה ומצוה פוארים בטאר שבתורה
זוהי תורת החסידות הדרכותי' ופנהגי'. וכיון שדורשים את זה ממנו הרי הקדימו
לתת לו הכחות על זה וגם האפשריות להביאם מהכח אל הפועל, וכדרכי התורה שהם
דרכי נועם ואפילו נתיבותי' הם שלום, ופוכן שגם בנדון דידי' - בתקפו הוא הכתוב
ומכשרך לא תעלים, והוא בהבזע לשלש העמודים דתורה, עבודה (שביטמו היא
העבודה שבלב, וכפירוש רבנו הזקן מיטן הארץ און אין הארץ) שגמטיה שכללותה
ענין הצדקה והסד ויסודם אהבת ישראל, שעליהם העולם נוסד, היינ' העולם גדול
והעולם קטן זה האדם.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל

ג.ב.

בפי"ש אודות אסיפת ה'למב הישיבה והחם נת פבי"ט לזה, שנצבת השאלה אם
להזמין להאסיפה.
מכמה טעמים ואפילו לשאלה הנ"ל, טוב יותר שבאופן רשמי תקרא האסיפה
ע"י בעי"ב, ולא ע"י כשרת בקדש, אף שפאחורי המרגוד צריך לעמוד על המשטר
ודי"ל, ולכן טובן שגם את הנ"ל צריך להזמין, בכדי שלא יהי' מקום לטענות.
והשי"ת ירבה השלום בגבולם.
נחקל סכתבו בו כותב ע"ד בריאות זוג' תע'. ובדואי יבש"ט גם בזה [בקרו].

- כ"ט סיון
- ויצליח
- לתת
- וגמ"ח
- ע"ד המצב
- שנצבת
- ובקרוב

פאזנער-נעשוייל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

הרהייה אייך נוי"ט עוסק בצי"צ
מה' יצחק זלמן שי'

בי"ה יז' אלול תש"פ
ברוקלין

שלום וברכה!

מיש בעניני הישיבה ואשר הכל יהי' מוטל עליו ובמילא יגיע מו' אונזערע אפשריותו להתעסק בעניני בית הכנסת, הנה טובן שאין זה צודק כלל וכלל ובפרט שעי"ז יתרופנו שני הענינים הן עניני בית הכנסת והן עניני הישיבה, ובודאי בהתענינות המתאימה ימצא גם במהנו כאלו שיוכל להעסיק עליהם כמה ענינים טובים, הן פעניני ביהמ"ב והן פעניני הישיבה, ובמילא יהי' זכנו פנוי לשני הענינים גם יחד, ואין לך דבר העוסד בפני הרצון.

בטח כשיהי' לו המטח ידיעות בהחלטות הקאנווענשאן יודיע גם לכאן, כי במכתבו זה נתקבל רק הקטע בהנוגע לאהיק ת"ו.

בברכה לבשו"ט ולכוה"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכ"ר

יתיעג כו' ותתמעט

יתרופפו

א. קווינט

פאזנער- נעשוייל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מוחם מונדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ
מרה"י יצחק זלמן שי

ב"ה ח" כסלו תשס"ז
ברוקלין

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מג' ויצא, שכנראה מתוכנו, גם הוא נוכח לדעת שבאם מתחילים לעשות על דרך קפיצת נחשון בים סוף כיוון שרואים שהעבודה הכרחית היא-הרי הקישורים והפניעות שנראים כהרים הולכים ומתמעטים, ויה"ר שכמו שנראה זה מהנוגע למצב הכספי של הישיבה, כן יראה זה ואפילו בעיני בשר בשאר ענייני הישיבה ובשאר העניינים בכלל, ובפילא יוסיף אומץ לנצל את הברכה והצלחה שמספיעים למעלה לכל אלו העוסקים בהפצת המעינות תוצה. ואפילו כשמתחילים בעניינים ראל"ף ב"ת, הודעת דיני ומנהגי ישראל וכו', כיוון שבודאי יתעסקו ג"כ במילויי תפקידים הפסימי והמיוחד אליהם.

מזכיר במכתבו

מתנהיגים של המזרחי, סביקר פעם ג"כ אצל חותנו הרה"ג והרה"ח שליט"א, כאן, ואם כן הוא, כדאי שינצל היכירות זו להסב הידידים על הסגב באה"ק ת"ו, ואין שכארץ אשר עיני ה"א בה מראשית שנה עד אחרית שנה, אפילו לפי השקפתם צריכים להדר יתרו ולדייק יתרו בענייני תורה ומצות, וכל אלה שיכולים לעשות מה בזה גדול הזכות שלם ואין לשער, ומי יודע אם לעת כדאת הגיע לטיניו ומעמדו ומצבו בסביבתו. מובן שאין צווי כלל לדבר בדברים תקיפים, ובפרט שרואים במוחש שדוקא בדברי נועם פועלים יותר, ויש מקום לומר, שכדאי שהוא ידבר רק בכללות, וכשישאלו אם תלונותיו בהנוגע לאיזה פרטים, יענה שבודאי עזה שעבודתו לסייע להעניינים באה"ק ת"ו ירוצים יתרו פרטים מאשר לו, ואל בינתו, שען הוא וכו'.

בברכת הצלחה ולבשו"ס בכל האסור
Menachem Schneerson

הדיבורים
שלם ואין לשער,
נשען

פאזנער - נעשהיל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

בי"ה, כו' כסלו תשפ"ד
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בציצ
מוה' יצחק זלמן ש"י

שלום וברכה!
במענה על מכתבו המהיר מעשי"ק, בו שאל חוה דעתי באם להשחף
בהפרז גרסה הקבועה הניסנה לבי"כ הדתות וכו'.

לדעתי כיון שחכנית קבועה היא, וכשידעו שמשחף בחכנית זו גם
רב הרדי מבני ישראל, הנה:

(א) הרי זה מעין הכשר לשאר ענינים דתנועה בראדערדוד.
(ב) לא ימלט שהמקשיבים בעת שידבר הוא יתענינו גם כן להקשיב
באי אלו מהימים שמדברים האחרים, להבדיל,

ולכן לדעתי אין ההשחפות כראיה, ויש להשדל שיקצבו בשבילו
איזה זמן, אבל לא בחכנית משוחפת עם דתות וכו'. והמעט שבאם לא ישחף הוא
ישחף קונטרבטיבי, הנה מסום טענה זו-אין לדבר סוף, וכבר פסקו קמאי שלא
באופן כזה מתקנים החורבן שמחריבים הרעפארסער והקונטרבטיבים.

מוסגים הרשימה דברים עם איזה היקפים בהחפזה.
בברכה,

הקבועה

קבועה היא

פאזנער - נעשוריל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטעין פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה. ערב חג השבועות השט"ז
ברוקלין

הרה"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ
מוה' יצחק זלמן שי'

(המצב)

שלום וברכה!
במענה על מכתבו מג' סיון, ולפלא גם על הספק שנוגש במכתבו
בהנוגע לקיום הישיבה לזמן הבע"ל, כיון ש^{הנה} מענינים ביותר מוכרחים בכל
מקום ובכל זמן, ובפרט בזמננו ובמדינה זו, ואין להאריך בדבר בפשט, אלא, ע"פ
הוראת רז"ל שצריך להלך לפי רוחו של כל אחד, עליו למצוא האותיות המתאימות
להסביר הנ"ל להבע"ב שלו באופן שלא יפחדו וכו', ובאופן שסו"ס ידמה להם שזהו
סברתם כוונתם ורצונם, וכשמדברים פעם פעמים ואיזה פעמים-סו"ס מצליחים בזה,
ובפרט שבמכתבו זה עצמו כותב, שהציעו להוסיף על מסכתו, שמזה הוכחה שבדבר
הנוגע מצליחה השתדלות, ובאמת גם התפתחות הישיבה (ולא לבר קיומה) נוגע גם
בענינים הגשמיים ומצב הרב בקהלתו, וק"ל.

אתענין לדעת אם בביקורו של הרב איידלמן, סיפר קטעים ממה שנדבר
בהיותו כאן, ותוכנם.

במ"ש אודות הכינוס, כפי המצב עתה נכון ביותר שיהי' נוכח, ולא רק
נוכח אלא גם פעיל, ובודאי יתדברו אהו בזה.

ולקראת חג השבועות הבע"ל, הנה בלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר, יה"ר
שנוכח בתכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכה החג
[Handwritten signature]

(והמכ"ע)

כיון שזהו מהענינים
הרב איידלמן שי' סיפר

פאזנער- נעשוייל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין. נ.י.

ב"ה.ב' תמוז תשס"ד
ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה' יצחק זלמן שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ח הגאולה חדש תמוז-עם המוסגר בו.ות"ל על
הבשו"ס אשר החליטו ליתן הוספה, וכמו שכתבתי שיותר מהענין הגשמי בזה-תופס
מקום הפנימיות שבדמיון שמעריכים פעולותיו, ועי"ז מתחזקת התקוה שבדרך אור חוזר
יפעול הנ"ל עליו ועל זובתו תחי' להרבות בפעולות בהחזקת היהדות והפצתה,
ובמקש"כ זק"ו, ומה הפעולות שבעבר, אשר ידע אינש בנשתי' שצריכונ' היו להיות
כ"פ ככה, ובכ"ז אפילו בע"ב פשוטים מכירים בהן ומעריכים אותן וכו' עאכו"כ
כשהגדלנה הפעולות כדי הצורך ועכ"פ כדי האפשרות שבהוה, וכבר מבואר בכ"פ
אשר פעולת או"ת היא יותר גדולה מפעולת אור' ישר, וכבר בעה העת להתעסק לא רק
בהחזקת היהדות והפצתה, אלא גם בהפצת הפעינות טובה, ויהי' שגם בזה יבשר טוב
און ניט אפלייגען אויף שפעטער.

בברכה
Menachem Schneerson

שצריכות היו

מכירים בהן ומעריכים אותן
בהחזקת היהדות בכלל והפצתה,

פאזנער- נעשוויל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה' יצחק זלמן שי'

ב"ה כח' תשרי תשי"ז
ברוקלין

שלום וברכה!

נחקבל הפ"נ שלו מהוש"ר, ומחכים לבשורתו הטובה בקרוב
בענין הפ"נ, וגם בענינים הכללים אשר במחננו הט". והעיקר בביטוס
והתפתחות מוסדות ועניני החינוך, והשי"ת יזכהו לבשר טוב בכל הענינים
תה"י.

מוסג"פ מה שהו"ל בדפן האחרון ובטח יזכה בתוכנ# גם את
הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה
Menachem Schneerson

כראית ההתבוננות: אפשר להו"ל - בדפוס - מה שמדפיס בהסכ"ע,
ע"י עבוד מאימ, אם נצרך.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ר"ח סיון ה'תשכ"א
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יצחק זלמן ש"י
וזוג' ה'י

שלום וברכה!

במסדנו בריש ירחא תליחאי בו יהיב רחמנא אוריין
תליחאי לעמא תליחאי,
יהי רצון שכאו"א בחוץ כלל ישראל יעשה ויבשר טוב
בכל שלשת הדברים עליהם העולם (כמשוטטו, והעולם קטן - זה
האדם) עוסד, תורה עבודה וגמ"ה.
וימשיר זה ויוסיר בברכה רחמנא בכל צרכי-אדם, אתם
קרובים אדם, הנחלקים בשלשת הסגבים - בני היי ומזוני רוויחיי,
ובנקודה התיכונה שפכל הנ"ל הוא ענין התורה וקבלתה,
וכלשון הרב הוא כ"ק מו"ה אדמו"ר,
קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכה החג והלילה
Menachem Schneerson

בריש ירחא תליחאי: ה"ו כאלו נשלמו כל הז' שבועות וישראל
מוכנים ועומדים לקבל התורה (הו"א לרבנו הזקן יתרו טו"ה
בהמש השלישי. וראה בהוספות שם). ובפסיקתא דר"כ פסקא בחדש
השלישי: ביום הזה באו מדבר סיני וכך הוא אומר היום הזה
ה' אלקיך מצוץ לעשות גו'. ירחא תליחאי: שבת פה, א. וראה
ר" נשים באוץ שם (ממדרש תנחומא). קרובים אדם: לאחר מ"ת
(תורה ואין נדה ע"ב). בשלשת הסגבים: ראה תקו"ז חדש
(קג"ד): רוא דתלה שמהו יה"ו משולשין ומתמן בני היי ומזוני.
בני היי ומזוני: בני מדעת (הנמשך דרך חוץ השדרה) היי מחכמה
מזוני מבינה (מאורי אור ב, סז. תובא בביאורו"ז להצ"צ (לא
נדפס לק"ע) פ' וירא. וכ"מ בח"ז בהקדמה טו, רע"ב. וכבר העירו
שצ"ע מל"ת להאריז"ל פ' תולדות ומליקותי פצצם הש"ס ברכות).
וראה ג"כ ביאורו"ז ס"פ וירא.

הסכתב מב' סיון נחבל ז"ע.

בברכת החג ולבשו"ט חתי"ק

מכתב אדמו"ר מהוריי"צ לר' יצחק זלמן פאזנער

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

ב"ה, י"ד תשרי תש"י
ברוקלין.

חלמידי הרב מו"ה יצחק זלמן שי

שלום וברכה!

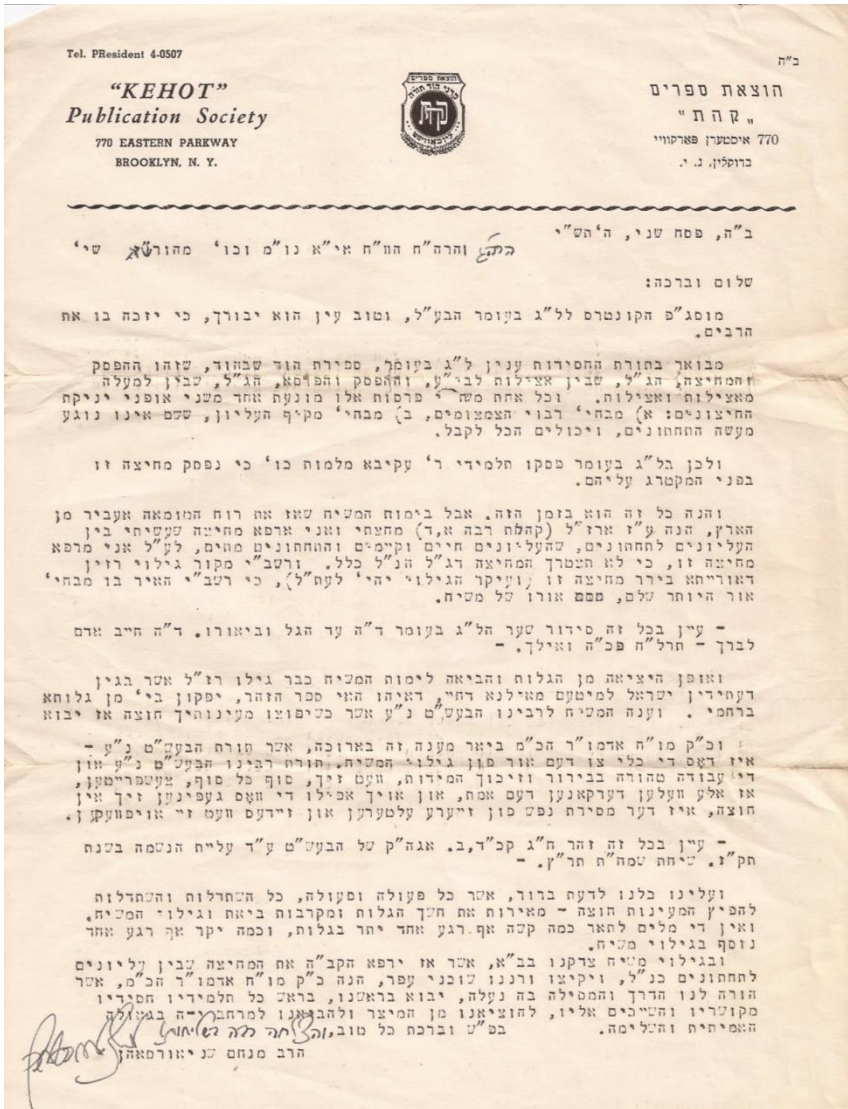
במענה על כתבו על אודות השו"ב
אברמסון שי, יתנהג עמדו בקירוב ויסכים
לקבוע לימוד עמדו אבל עדיין בצורה של אופן
זמני - ציטויליק - ולכשיודיעני ממפלך הקביעות
של לימוד אחליט אי"ה איך להמשיך. והשי"ת
יצליחו.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר. ח. א. פאזנער

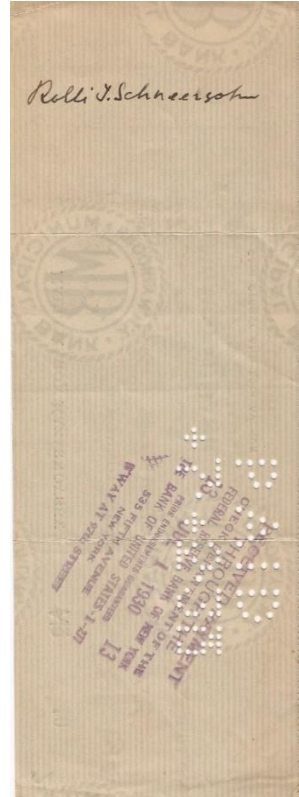
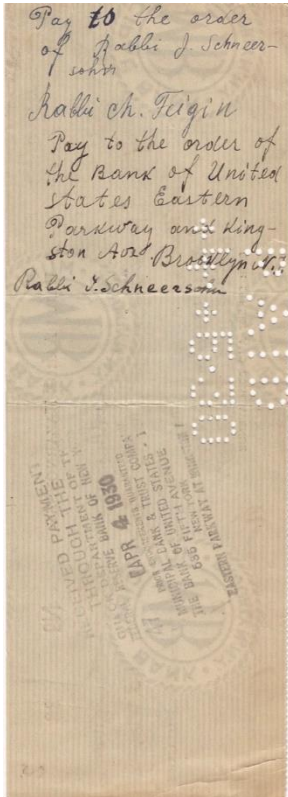
1598

מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א לר' שלמה אהרן קאזארנאווסקי

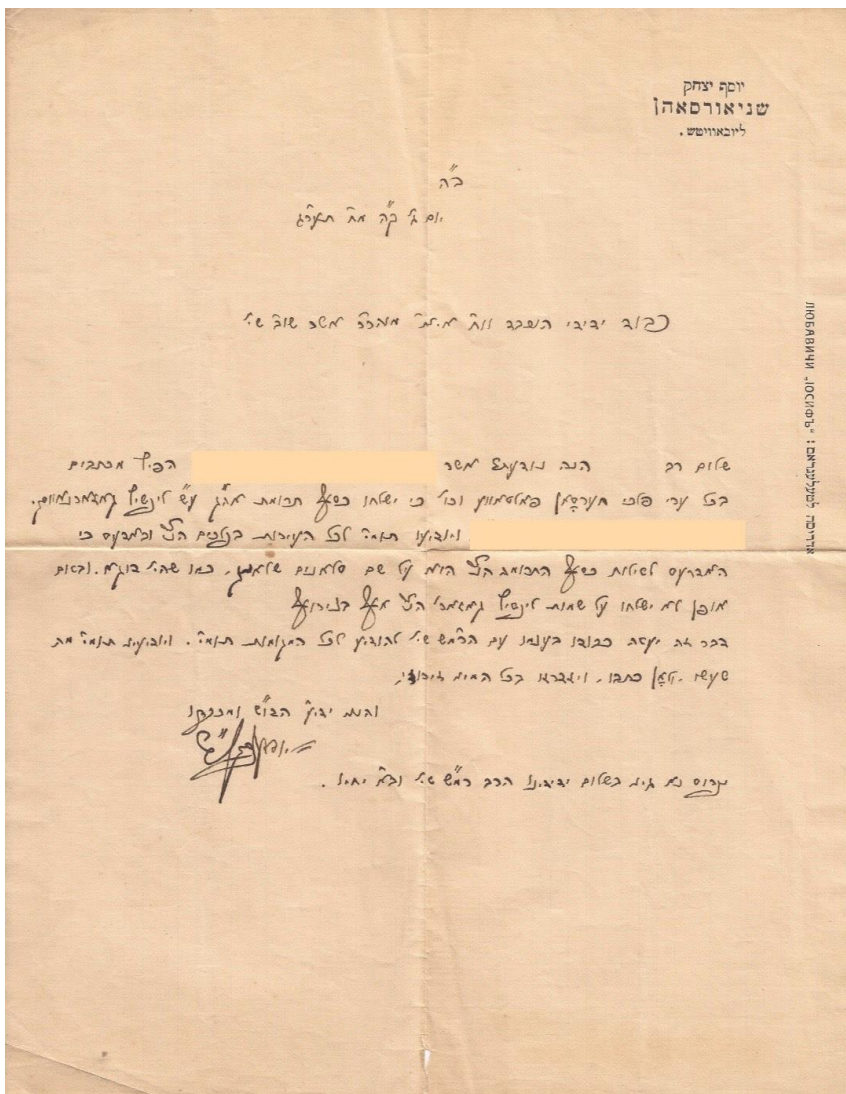

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורש"א שי' בפ"ש וברכת כל טוב, והצלחה רבה בשליחותו חתי"ק

3 טשעקים מר' שלמה אהרן קאזארנאווסקי עם חתימת אדמו"ר מהוריי"צ

מכתב אדמו"ר מהוריי"צ לר' אשר גראסמאן

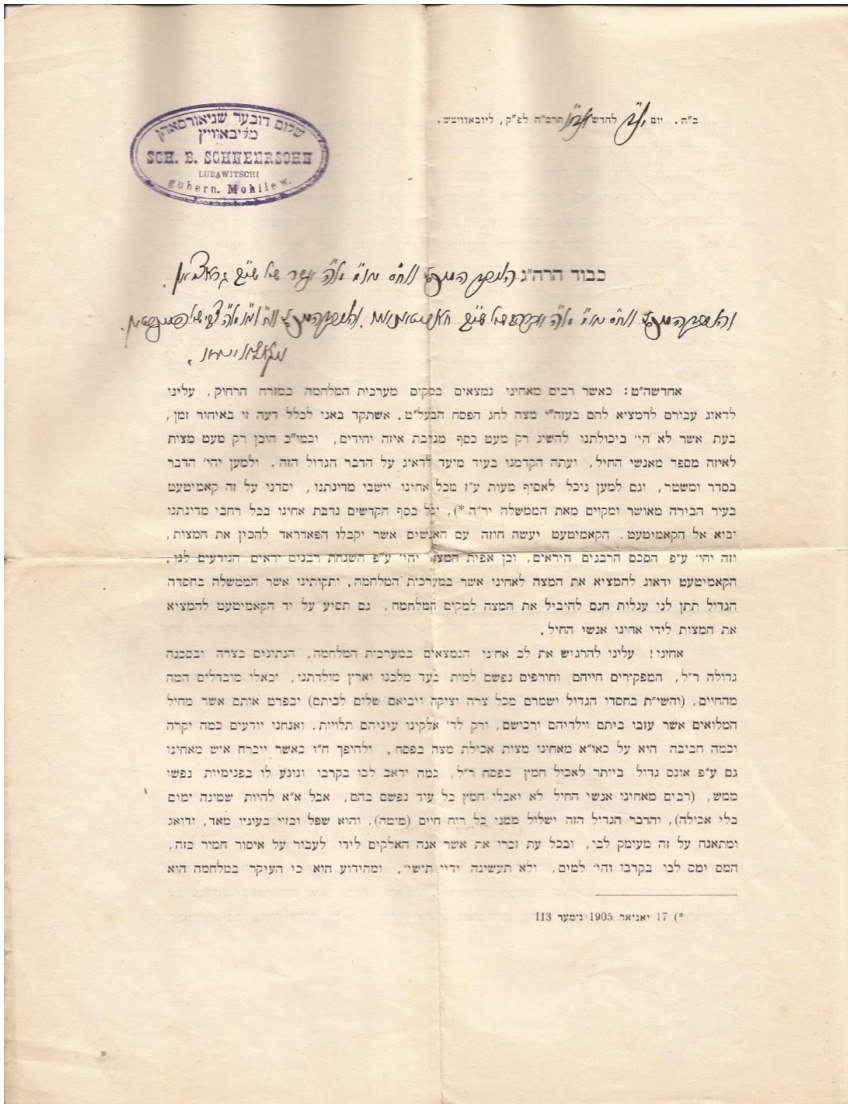
ספרייה ישיבת ישיבה יוניברסיטת

ראה תולדות חב"ד בארץ הקודש ע' רעא ואילך

מכתב אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע

לסב סב החתן ר' אשר שו"ב גראצמאן

וסב סב הכלה ר' אברהם שו"ב האריטאנאו מניקאליעוו

כ"ה. יום י"ג לחודש יאר תרס"ה ל"ק, לוינאוויטש.

כבוד הרחיב רחמי רמיה ליה מ"ה י"ג יאר ע"ה י"ג יאר י"ג יאר
 ורחמי רמיה ליה מ"ה י"ג יאר י"ג יאר י"ג יאר י"ג יאר י"ג יאר
 י"ג יאר י"ג יאר י"ג יאר י"ג יאר י"ג יאר י"ג יאר י"ג יאר י"ג יאר

אודערשט: כאשר רבים מאחינו נמצאים במקום מערכות המלחמה כמורה הרחיק, עלינו
 לדאוג עקרים להמציא להם בעוה"י סעה לחג הפסח המעלה, אשתקד באנו לכלל דעה זו באיחור זמן,
 בעת אשר לא היו ביכולתנו להשיג רק מעט ספק מנובת איה ויודים, וכמ"כ הוכן רק מעט מצות
 לאיזה מספר מאנשי החיל, יעתה הקרמנו בעיר מועד הדאני על הדבר הנדול הזה. ולפען ויהי הדבר
 בסדר ומשטר, וגם למען נכלל לאסוף מצות ע"ז מכל אחינו וישבו מדינתנו, יסדנו על זה קאמיפעט
 בעיר הבירה מאושר ומקיים מאת הממשלה ויהי (*). יל ספק הקדשים נדבת אחינו בכל רחבי מדינתנו
 יבוא אל הקאמיפעט. הקאמיפעט ועשה חיזה עם האשים אשר יקבלו הפארדאד להכין את המצות,
 וזה יהי ע"פ הסכם הרבנים היראים, וכן אפיה הפועל יהי ע"פ השגות רבנים יראים הנודעים לפי
 הקאמיפעט ודאנו להמציא את המצה לאחינו אשר במערכות המלחמה, יתקיימו אשר הממשלה בחסדה
 הנדול תקן לנו עגלות תנם לחוביל את המצה למקום המלחמה, גם תסוע על יד הקאמיפעט להמציא
 את המצות לידו אחינו אנשי החיל.

אחינו! עלינו להרגיש את לב אחינו הנמצאים במערכות המלחמה, התינוגם בצרה ובסכנה
 גדולה ר"ל, המפקדים היותר וחרפים נפשם למות בעד מלכנו יארין מולדתנו, וכאלו מובדלים המה
 מהחיים, והשיטת בחסרו הנדול ישמרו מכל צרה יציקה ויבאם שלום לביתם) זכברט אותם אשר מחיל
 המלואים אשר ענבו בותם וילדהם ורכישם, ורק לך' אלקינו עוניהם תלויית, ואנחנו יהיהם כמה יקרה
 וגם הביבה היא על כאירא מאחינו מצות אכולת מצה בפסח, ילהפך ח"ו כאשר יוברה איש מאחינו
 יבם ע"פ אונם נדול ביותר לאכול חמין בפסח ר"ל, כמה דיאב לבו בקרבו וינעו לו בפנימיות נפשו
 ממש, (רבים מאחינו אנשי החיל לא יאכלו חמין כל עוד נפשמ בהם, אבל איא לדוות שמינה ימים
 בלי אכולה), והרבה הנדול הוא ישלול ממנו כל ריה חיים (מיתה), והוא שפל ובויו בענינו מאד, יהאג
 וימאנה על זה מעטק לבי, ובכל עת וברו את אשר אנה האלקים לידו לעבור על איסור חמור מה,
 המס ימם לבו בקרבו ויהי למום, ילא תעשינה ודוי חשיי, ומחודוע הוא כי העיקר במלחמה הוא

* 17 יאיר 1905 נימער 118

האומין ותקף חלב, אשר בכח זה דוקא על איביו יתגבר. ולעיתים זה חלישות חלב ושפלות הרוח היא
 המביאה לרוב סנה ביותר ר"ל, שאיזו לעמוד בקשרי מלחמה ובמ"ש מי האיש הירא ודך חלוב ידך
 וישוב לביתו כו', ובמשנה אמרו תחלת נפילה נסה, וחינו דשפלות הרוח נרמ נפילה ר"ל, יפה ויכל
 לגרום לארזנו שפלות הרוח יותר מאכילת המין בפסח ר"ל, אשר כא"א מאחזי לבי הדרה מסש לדבר
 הוח, וע"ז הוא מסוכן ביותר ר"ל סכנות יעצם הסנה מצד עצמה, וקיום מצות אכילת מצה בפסח
 יחוק לבית אחינו, ויחפץ להם כח וע"ז לעמוד במלחמה להתגבר בגבורה וע"ז נגד האויב, ובפרט
 מיוחדו על"פ חז"ר הק' המצות מצה היא המחוקק את האמנה עק' מיכלא דמחומבניהא, ובמלחמת העיקר
 להתגבר בכח האמנה החוקק בהו אחר משנת אכיל, והוא העיסה לו להצילו מרוב איב, ועוד
 להתגבר עליו ולנצחו, וכידוע מהחשמינאים אשר נעשו בכח האמנה דוקא, וכי מכל דין אנתנו מאמנים
 בני מאמנים אשר מצוה מנינה ופעלי, וזכות אכילת מצה בפסח אשר יקיימו אחינו במצור ובמצוק ר"ל
 במערכת המלחמה הוא תנין עליהם לשמור סכל צרה וצוק, ולהביאם שלום אל אבותם ביתם וזרעם,
 אחינו: אם כחפד ה' עלינו שקמים ושלום אנתנו כמתני, עלינו איפא החיבה להשתתף
 בעצמם של אחינו אנשי החיל היוצאים למלחמה, גם בודאי כא"א מאחזי יש לו גם קרובים אנת
 במערכת המלחמה, ובדבר הזה אנתנו מחויבים להשיעם לתת להם הכח והיכולת בעזרתו ות' לעמוד
 במקשרי המלחמה, ולזכותם במצוה רמה ונשאה אשר תנין עליהם ותאמנם, ואשר הרגש נפשותנו אליהם
 בתעור הזה ג"כ יאמין רוחם ונפשם בהרכבת והאחרות הרגש נפשותנו אתם עצמם,
 תקדתי האמצעי אשר כא"א מאחזי, תעורר ויחפין ככל את נפשי להשתתף בדבר הגדול
 הזה, אמנם הפעולה ה"לוי בני שהיכולת בודו לאחד ולשתף את כל הכחות שובאו לידו פעולה, וזאת
 כל רב בעזרו, או כל גבאי כביהמינס שלום א"ל, כי שהיכולת בודו לעסוק בדבר מצוה הרבים, עליו
 החובה מושלתו לעסוק ולהשתדל בהו, והגנו לעוררם בדבר הגדול הזה שישתדלו ויפעלו כא"א רפי
 היכולת שבודו לפעול בעזרתו ות', לעורר איש את אנשו ויפכבו בעצמם על פתחי בתי הנער לאסוף
 מאת כל איש אשר נדבה לבי אל הענין הרם והנשא הזה, וכאשר רבים המה בעת אנתנו במערכות
 המלחמה ועוד מחוסף עליהם, ובפרט מהמאבולואציה האחרונה אשר היו בה הרבה מאד מקרי אחבי,
 ודרוש כפף רב על המצוה, גלל כן ישתדלו ויהאמנו להסיף אמיץ ולהתגבר ברוח גדולה לחזק בודו
 אחינו האיטללים להיות להם שארית נפשם לפלושה גדולה, והשית' ברוב החסיו וחסריו יחזרום שלום
 לביתם, אמנם כל ציבור או כל יחיד שאין ביכולתו ליתן נדבה גדולה, גם נדבותי הקטנה יקובלו להשיך,
 אך לא ינעו את עצמי מליתן כמה שיש באפשרי, ופירוש פרישה סעטרפת להשבין גדול, ינכין הרבה
 אשר כא"א יקמין מווצואתיו על הג הפסח ויתן את הקמ"ץ הזה לאחזי שבמערכות המלחמה, אחזי
 מסקלים את החג הזה הסיד באהבה וחובה יתורה, וכאשר מוותרים יעמידים אנתנו לכבר את החיים
 ולינענו, סכבדים ומפארים אחזי ביותר את החג הזה בכל מיני פאר אשר יש ביכולתו לפאר, ובת
 הפסח רחאי שהא יפארוהו איפא אחזי בתצדקת ותחסר תגדול אשר יעשו עם אחרים אשר יצאו מארץ
 למקום צ"י וצלמות ר"ל (ישמרים הש"ת), ובישבם על הדרך בליל התקדש הג בעל"פ, יפארו ויעמדו
 את שילתם בפאר הזה אשר אחרים האיטללים יש להם לבה"ח מצוה מצה בלילה הזה, ועשרת
 תפארת שיבה בדרך צדקה המצא, ובכרת אחרים האיטללים עליהם תבוא לשמורם סכל צדק וצ"מ,

ויתענו על רוב טוב כח'פ בני'ה ואחיו היוצאים למלחמה ישמרו השירה יתחזקו שלום לביתם שלם
בנופם שלם בנפשם.

וכאשר המלאכה סרובה לאפות את המצות בסספר מרובה הדרוש, והחובלה לעקום המלחמה
לוקחת הרבה זמן (ערך ששה שבועות), והקאמישעט איננו יכול להתל מעשהו עד אשר ירע את החובלה
שכדור ואת אמצעיו, לזאת וחישי מעשיהם וכל רב וכל כבאו וכל מי שיעבור עליו רוח מהרה ירוח
גריבה לעקום בסעודה הגדולה הזאת, ישתדל לחייש ולמתר פעולתו השובה, והתב'ה בקבלת סכתבו דגא
יתחילו באסיפת הנרבות בלי שום סגניעה ועיכוב, ולא תחזינו מצוה רמה ונשאה כזאת, וכן כל יחיד
אשר ישלח נדברו ישר אל הקאמישעט ישלח תימיו, למען לתת החובלה אל הקאמישעט לעשות את
המישל עליו, ומיכן אשר המהירות נחוצה כמו נק' ועצם הדבר, וכוה דוקא נגיע אל סמרתנו
הטובה והנחוצה.

כסף הקדשים ישלחו אל הקאמישעט כפי הבנות הנחונה מהם, וכל הנרבות יתפרסמי
במכת'ע העברים והרוסים.

בלב מלא תקוה אשר אחינו יתנו און קשבת לזכרו אלה ויבני את אשר לפניהם ועשיו את
המישל עליהם. הגנו חותם וסמסו כמרכה, יתברכו מהאל הטוב ככל כילי דמישוב ככל מאווי נפשמ
מגש ועד כשר, כחפצם וחפץ יודם וארבהם חפץ טובם העלהם בני'ה וחישי מלוג'ה תבחי.

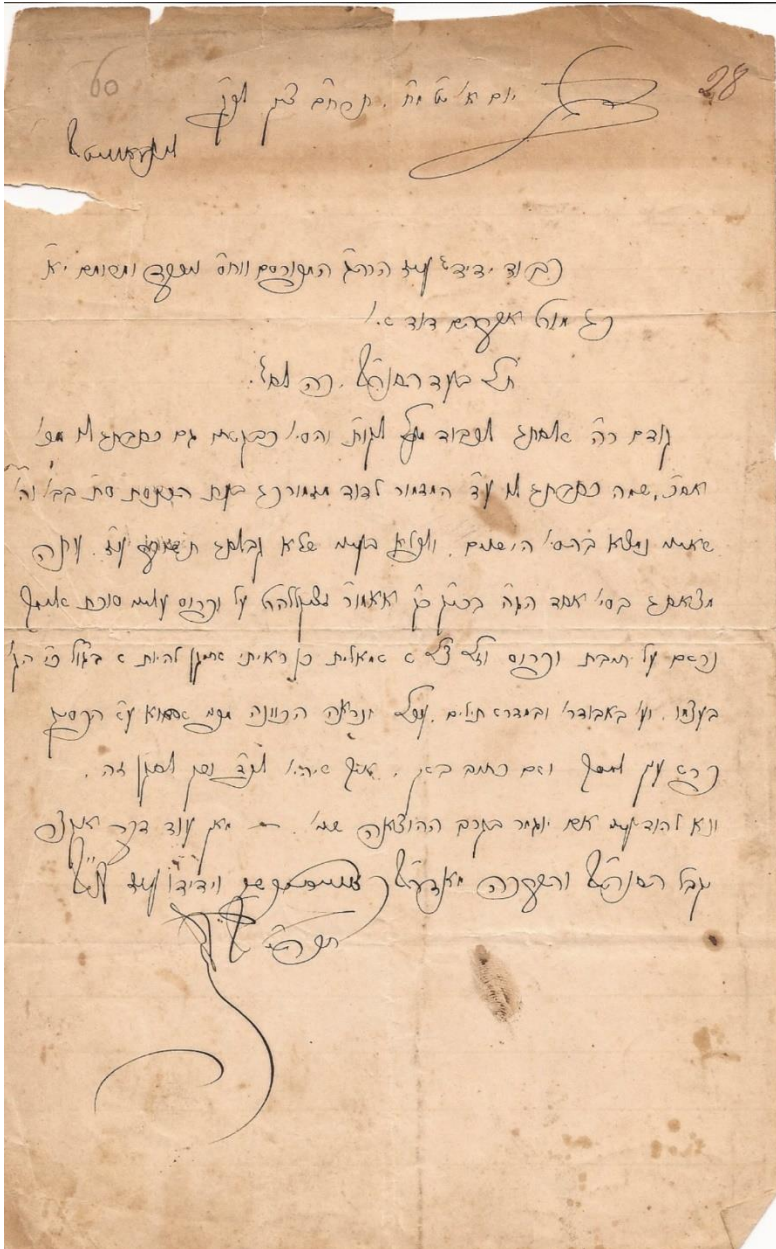
*דוקא פאלישעט ואלו יעשו קלוק'ה, יסיקו רב'ה וכו'.
כפי רעיונת הפאלישעט יעלה ויתחיל רעיו' אוהבי שלום רב'ה וכו'.
ועל יעשו יר'ה רב'ה. ויתן קלוק'ה יעשו קלוק'ה יעשו קלוק'ה וכו'.*

С.П.В., Спбирскій торговый банк, Невскій пр., 44. הבק'ה ישלחו ע"ש הבאנק סיבירסקי: 44, Невскій пр., С.-Петербургъ.
למען הקאמישעט הגיל.

Адресъ: Еврейскій Пасхальный Комитетъ, б. Конопенная д. № 7, С.-Петербургъ.

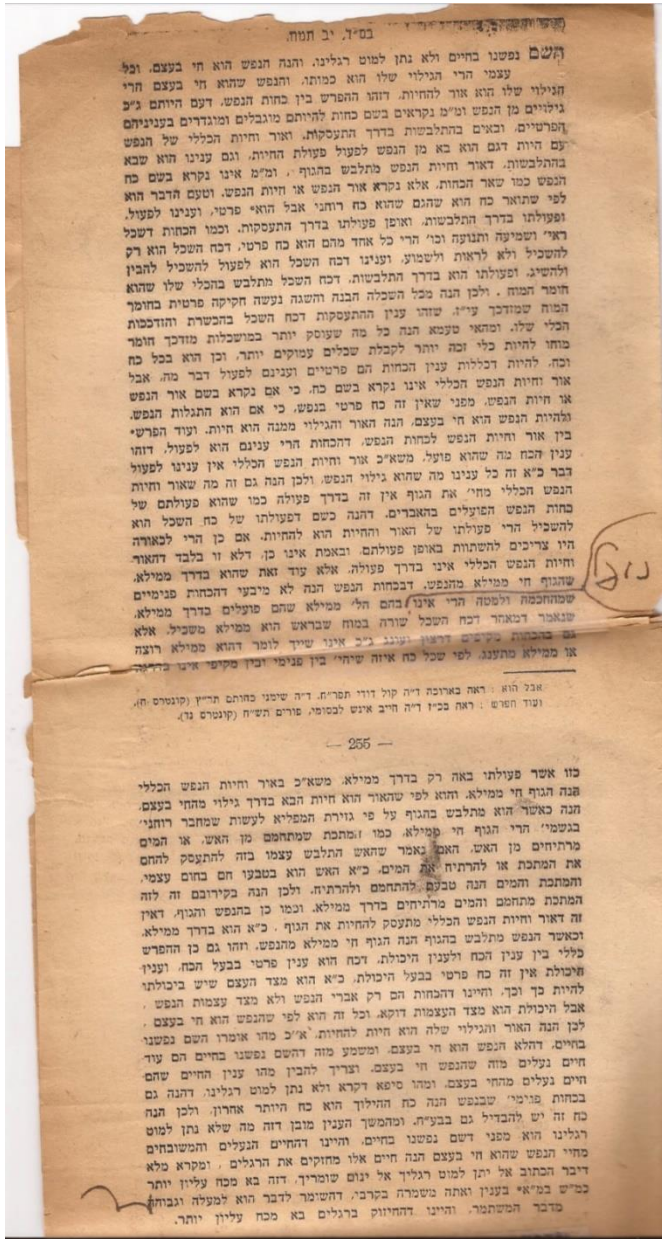
Дозволено цензурою, С.-Петербургъ, 23 Января 1905 г. | Типо-Литографія І. Пуръе и К^о, Гороховая, 48.

מכתב אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע להרב אברהם דוד לאוואוט

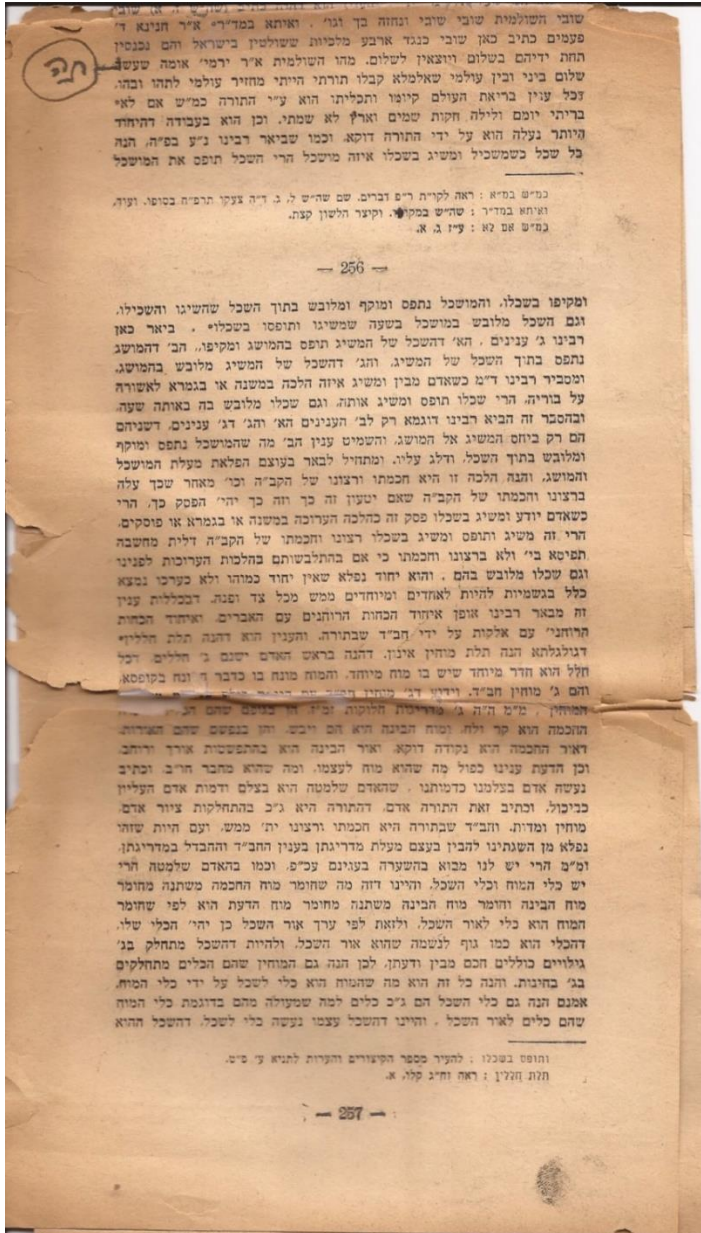
נדפס באגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע חלק ו' (מילואים)

שער ההגהות

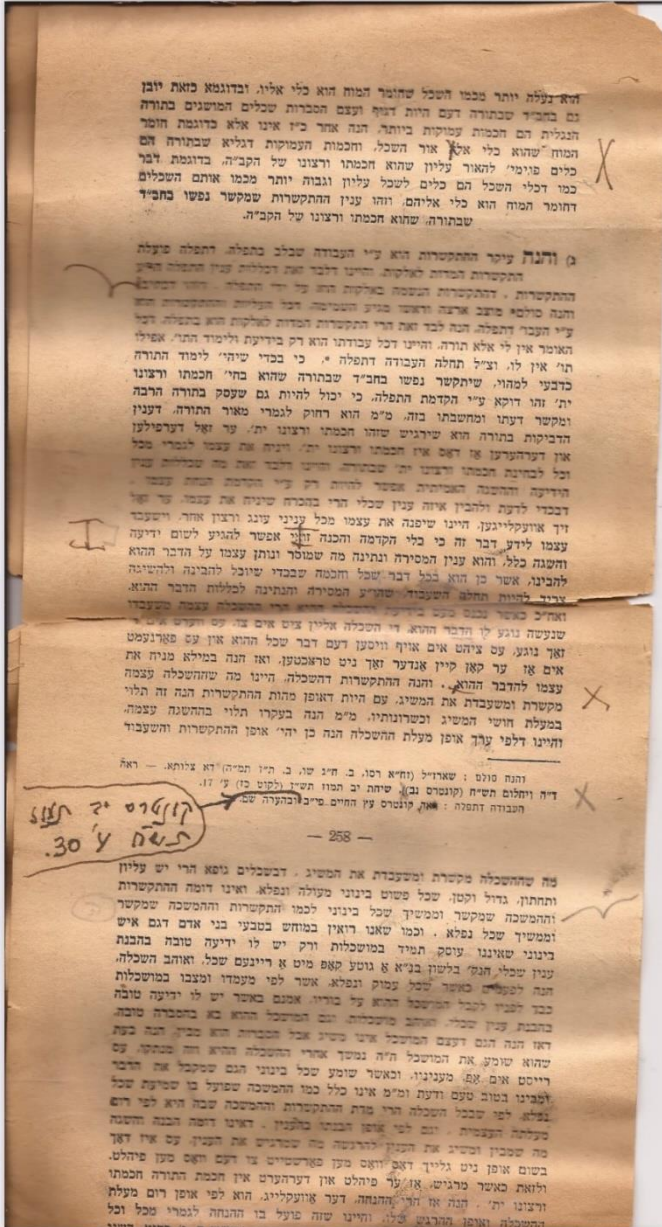

אינו נופל בהם

הוא למעלה וגבוהה מדבר

שעשהתה

רא' נעלה יותר נכמו השכל שחומר המוח הוא כלי אליו. ובדוננא כואת יובן
 גם בחידי שבתורה דעם חרות דעין ועצם הכשרות שכלים המושגים בתורה
 הנגלות הם הכמות עמוקות ביותר. הנה אחי כיו אינו אלא כדוננא חומר
 המוח שהוא כלי אליו אור השכל והכמות העמוקות נגלוהו שבתורה אם
 כלום מומי' האור עליון שהוא הכמות ורצונו של הקב"ה בדוננא לבר
 כמו דמלי השכל הם כלים לשכל עליון וגבוה יותר מכלו אולם השכלים
 דחומר המוח הוא כלי אליהם. והו ענין ההתקשרות שמקשר נפשו בחידי
 שבתורה. שהוא חכמתו ורצונו של הקב"ה.

**ג) והנה עיקר ההתקשרות הוא ענין העבודה שכלל בחפלה החפלה מעלה
 ההתקשרות המדות לאלוקים. היינו דלבר אמר דכליות ענין החפלה שיש
 ההתקשרות. והתקשרות המדות לאלוקים הוא על ידי החפלה. היינו דמדי
 והנה חולמי מושב ארצה ורצונו מניע התקשרות. הנה הענינים וההתקשרות הנה
 ענין העבד דתפלה. הנה לבד זאת הרי ההתקשרות המדות לאלוקים הוא בחפלה דכל
 האומר אין לי אלא תורה. והיינו דכל עבודתו הוא רק ביריעת הלימוד התורה. אפילו
 ת"י אין לו. וצ"ל תחלה העבודה דתפלה. כי בכדי שיהי' לימוד התורה
 כדבעי למהו. שיתקשר נפשו בחידי שבתורה שהוא כחי' חכמתו ורצונו
 ית' והו דוקא ענין הדמות החפלה. כי יכול להיות גם שעסק בתורה הרבה
 ומקשר דעתו ומחשבתו בה. מ"מ הוא דחוק לגמרי מאור התורה. דענין
 הדריכות בתורה הוא שירגיש שהוא חכמתו ורצונו ית'. ענין זאל דערשילען
 און דערהערען אז דעם איז חכמתו ורצונו ית' וינה את עצמו לגמרי מכל
 וכל לבחינת חכמתו ורצונו ית' שבתורה היינו חבד אמר מה שכללות נפש
 היודקה וההשגה האמיתית אפשר להיות רק ענין הקשרת המוח עצמו.
 דבכדי לדעת ולהבין איהו ענין שכלי חרי' בחכמה שיהיה את עצמו. ענין זאל
 דוי אדועקלייגען. היינו שיהיה את עצמו מכל עניני ענג ורצון אחר וישעבר
 עצמו לידע דבר זה כי כלי הקדמה והכנה וצ"ל אשר להגיע לטוב וידעה
 והשגה כללי. והוא ענין המסירה ונתינה מה שמסור ונתון עצמו על הדבר שהוא
 להבינו. אשר כן הוא כל דבר שכל חכמה שבכדי שיוכל להבינה ולהשיגה
 צריכ' להיות חלף השעבוד. שיהי' המסירה והנתינה לכללות הדבר שהוא.
 ואח"כ כאשר נעם כעס ביריעת החפלה הוא ענין החפלה עצמה שיעבוד
 שנקשה נוצע לו הדבר הוא. די השכלה אליון ציט אים ע"י ע"י וקשר אים.
 זאל נוצע. עס ציהט אים אויף וויסען דעם דבר שכל שהוא און עס פארנעמט
 אים אז ער קאן קיין אנדער זאל ניט טראכטען. זאל הנה כמילא מניח את
 עצמו להדבר ההוא. והנה ההתקשרות דהשכלה. היינו מה שהשכלה עצמה
 מקשרת ומשעבדת את המשיג. עם חיות דאופן מהות ההתקשרות הנה זה תלוי
 במעלה חושי המשיג וכשרונותיו. מ"מ הנה בעקר תלוי בהתאמה עצמה.
 והיינו דלפי ערך אופן מעלה השכלה הנה כן יהי' אופן ההתקשרות והשעבוד**

הנה מוס: שאריל (ח"א רוב). ב. ח"ג טו. ב. ה"י (מיה) דא צולתא. — ראה
 דה ויחלום השיח (קונטרס גב). שיחה יב הכוונת ולקטו כו' ע' 17.
 חבונדה דתמה: און קונטרס עץ החיים סיבילובקרה ע"ס

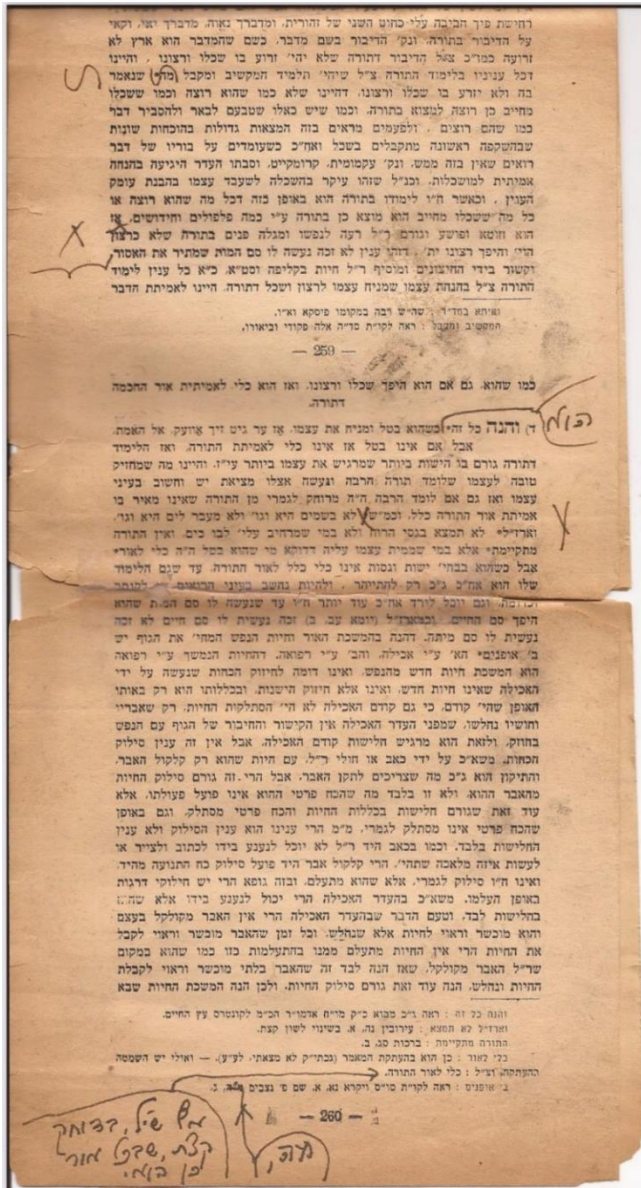
קונטרס יב תמוז
 תש"ח ע' 30.

כלי אלה אור השכל

I הוא (סימן להבדיל ביניהם)

להדבר ההוא X. (סימן להוציא הרווח)

קונטרס יב תמוז תש"ח ע' 30.

מה' * (סימן להזיז את הכוכבית לפני התיבה)

אז הוא חוטא ופושע

והנה כל זה הוא

אף שי"ל, בדוחק קצת, שבכל אור כן הוא.

שם פ' נצבים מה, ג.

הכר
התורה
לעצמיהו
הוא על
עציון
אכרי

שיח
תורה
(כפ סוכה על השוואה)

והאסור אבער עס וועט זיך וואס פאר
א זאמז, אויך וואס פאר א - מאטשאלקע
ווען מרובי מדרגו בעש"ט, דעם ווארט:
וואס געדענקסטו? אבער מען דארף שיינען ביי מען
אז דער ווארט - וואס געדענקסטו
- האט מ'ה' געווען מיט א היות פון

החיות המתים די חסידים לדורותם.
החיות המתים הייסט היים ארוכים,
היים אמיתיים, מיתה איז הפסק, און
היים ארוכים איז היים בלי הפסק,
וואס דאס איז היים אמיתיים, עס איז
ניסא דער העדר החיים, עס איז מעהר
ווי לעבען, אין עבודה איז דאס, אז
ניט נאר וואס מען לעבט אליין, נאר
מען באלעבט אויך געדערע.
דער נקודת הענין איז, אז היים
אמיתיים איז קדושה, און קדושה איז
אין סוף.

K
ב
ב
ב

אין חסידות איז דא ג' ענינים : בלין קומט א דוגמה, עס קען חלילה
נורת החסידות, מדות חסידות און אוועק הרג'ען א מענטשען, דאס איז
הנהגה בדרך החסידים, וואס דאס
איז דער ענין פון מחוץ, מדות און און עס זאל נקלט ווערען, א אור פנימי
דאס וואס עס איז העכער פון מחוץ, אז ער ווערט נקלט איז ער אליין לעבט
אין מדות.
אין חסידות איז תורה, מדות איז תפלה,
און נהי' איז דער כופע, וואס די
הנהגה פון מחוץ זאל אראפנומען
אין מדות און פון מדות אין חוץ,
וואס דאס איז די הנהגה בדרך
החסידים און דא איז נהי' דעהערט
ווי דער גילוי פון עצם הנפש.

2

עס איז שווער צו רעדען, און פארט
צו מאנען, ובפרטי פרטיות צו מאנען
ביי יענעם.
זעהט, לעבט אליין און מאכט לעבען
אנדערע.
ד.
מען לערענען חסידות, אבער מען
דעהערט ניט.
עס וועט דאך ניט ארויסקומען אין
נאך מען דאך זאגען - אז מען לער'
רענט חסידות און מען דאווענט ניט
- באריכות - לייגט ער אריין דעם
אור החסידות אין א כלי מאוסה, מען
דארף דאך זיין א שונא פון וכו' זאג
אין א כלי לא טהרה, אך וויל ניט
פאראומייניגען מיין מויל צו זאגען
א פארשטעקטע כלי.
אז ער רעכענט אז ער פארשטייט
חסידות, אבער באמת ווייס ער ניט
דעם פירוש המילות, אפילו דעם אליף -
בית אויך ניט.

ווען מען וואלט געטאן אין עבודת
התפלה ווען מ'וואלט געדאווענט בארי'
כות וואלט דאס אראפנומען אין
י"ש, אז א הנהגה און א יש אמריים
פון שולחן ערוך וואלט אים גוגע געווען.
אז מען וואלט געטאן אין עבודת
התפלה אז מ'וואלט וויסען וואו מען

77

מען דארף האבען א חוש אין אהבת
ישראל, אז איינער באגעגענט דעם
שם ישראל בעולם, ער ריי אים: ברודער.
וואס פאטלעך, דאס איז אזא אויס -
שפראך ביי חסידים, מען צוקויפט זיך
און מ'פרעגט, ברודער וואס מאכסטו.
דאס איז אזא רגילות, זיין טאטע האט
אוי געטאן, זיין זידע, דער עלטער
וידע, אבער דאס איז א טרוקענער
אהבת ישראל, אן א לעבען, עס דארף
זיין א מייכטער, א נאסער און א קלע'
פערדיקער, מען דארף זעהן יענעם
מעלות אייב מען זעהט ביי יענעם א
חסרון איז באמת דער חסרון אין זיך,
אז מען וועט זיך מתקן זיין וועט יענער
דעהערען.
ג.

עס איז דא א שטארקע תביעת אויף
חסידים, פארוואס מען דאווענט ניט.
אין וועל ניט זאגען ווער דער תובע
איז, חסידים פארשטייען אבער אפילו
ווען מען זאגט זיי ניט ווער, איך בין
א שליח אויף איבער געבען: מען מאגט
עבודת התפלה, די אלע וואס זייגען
אז מען דאס פאראן
הק' על כל הנאכספים' קען יעדער זיין
א משפיע אויף צוויי דריי מנינים צו
לערנען מיט זיי א ווארט חסידות און
ווינען ווי מ'דארף דאווענען.
ט.

איך וויל זאגען א ענין פנימי, איך בין
אז מען וואלט געטאן אין עבודת
התפלה אז מ'וואלט וויסען וואו מען

לערשלאפען. מען וואלט געוויסאמט וועלען נעמען איר זון זיין פון
עס וואלט ניט איינגעגאנגען קיין שום זיין און עבודת התפלה וועלען האבען
נחת. אמילו ניט קיין נחת פון קינדער. א הצלחה מוסלגה אין אלע זייערע
וואס דאס איז דער גרעסטער נחת. ענינים, בשמיות וברוחניות. זיי וועלען
אז קינדער גייען בדרך הישר. איז דאס זעהן במוחש, זיי וועלען האבען
אמילו דער נחת וואלט ניט איינגעגאנגן. א הצלחה בלתי מוגבלת.

מען דארף טאן. טאן מיט מסירת נפש.
אפריסען פון עטען. אפריסען פון
אה. אמאל פלעגט זיין פול די שוהלען
פון דאווער, מלמדים פלעגען דאווען
אלע טאג. אבער שבת, ראש חודש, ימים
טובים א וזמא דפגרא פלעגט זיין פול
די שוהל מיט דאווער. ניט נאר וואס
מען האט געזאגט די עברי פון דאווער,
נאר מען האט געדאווענט און געשוויצט.
ניט נאר אליין געשוויצט. נאר אויך די
המטה איז געשוויצט. די ק"ש שעל
וועגט האבען געשוויצט. די ק"ש שעל
דער חשבון פון פארגאנגענעם טאג.
זיי אוי און מיט וואס דער טאג איז
דורכגעגאנגען. אויז ביי דעם מלמד.
נאכטן אפגערינגען א גאנצען טאג איז
ביי אים געווען דער חשבון. און אזוי
אויך ביי דעם בעל עסק.

מען דארף דאווען. מען דארף טאן
אין עבודת התפלה. הארעווען אויך
דאווען.
עבודה איז ארבעט. אויז ווי א אר
בעטער, עס קומט פארטאג גיט ער
א קריכץ. ער וויל נאך שלאפען. האטש
נאך א 15 מינוט. עס ברעכט אים די
ביינער. ער וויל זיך נאך אויסרוהען.
אבער ער דערטאגט זיך אז ער מוז
גיין צו דער ארבעט. אויז איז אויך
עבודה התפלה. דאווען איז א עבודה.
ניט דאווען ווי א מידעלע.
מען דארף הארעווען פארן דאווען.
דארף הארעווען אין דאווען און מען
ראכטען זיך וואס האב איך אפגעהאן
רעוועט. בכדי אז במשך כל היום זאל
זיך אנהערען דער דאווען ביי יעדע
רען כפי ענינו.

חסידים בכלל און תמימים בפרט
דארפען אנהויבען דאווען באריכות.
ווען חסידים וואלטען וויסען ווי זייערע
עלטערען און זיי צדיקים אין ג'דען
ווארטען אויך זייער דאווען וואלטען
אלע געדאווענט באריכות.
איך בין מוכנת, אז ווען מוועט טאן
אין עבודת התפלה וועט דער אויבער
שטער מלא זיין אלע במקוה. המון
לבם תקשיב.

חסידים האבען כחות עצמיים. זיי
האבען אויגען אז זעהן אויפערען צו
הערען. שכל צו פארשטיין. נאר מען
דארף שיינערען די כלי, שיינערען אויך
לאנג עד שיגיע לטהרה. כמארמיל
חותה אלף ואלף עד שמיגיע לטהרה.
שייערען שיינערען מען מיט זאמד און

מען דארף הארעווען פארן דאווען.
דארף הארעווען אין דאווען און מען
ראכטען זיך וואס האב איך אפגעהאן
רעוועט. בכדי אז במשך כל היום זאל
זיך אנהערען דער דאווען ביי יעדע
רען כפי ענינו.

מען דארף הארעווען פארן דאווען.
דארף הארעווען אין דאווען און מען
ראכטען זיך וואס האב איך אפגעהאן
רעוועט. בכדי אז במשך כל היום זאל
זיך אנהערען דער דאווען ביי יעדע
רען כפי ענינו.

מען דארף הארעווען פארן דאווען.
דארף הארעווען אין דאווען און מען
ראכטען זיך וואס האב איך אפגעהאן
רעוועט. בכדי אז במשך כל היום זאל
זיך אנהערען דער דאווען ביי יעדע
רען כפי ענינו.

מען דארף הארעווען פארן דאווען.
דארף הארעווען אין דאווען און מען
ראכטען זיך וואס האב איך אפגעהאן
רעוועט. בכדי אז במשך כל היום זאל
זיך אנהערען דער דאווען ביי יעדע
רען כפי ענינו.

X
X
H

ט

ח

י

י

אין בין נאך דאמאלסט געווען זעהר
יונג, דאך פלעגט מיר הוד כ"ק אאמיר
הרה"ק פרעגן. וואס הערט זיך מיט
דעם "הענגלייכטער".
י.ט.

מיון חסיד'ישער חינוך הפרטי ביי
הוד כ"ק אאמיר הרה"ק האט זיך אָר
געפאנגען און יאהר תרמ"ט.

הוד כ"ק אאמיר הרה"ק פלעגט
ביי מיר פרעגן, וואָס געדענקסטו? און
פלעגט מיר נאָכדעם מסביר זיין די
ענינים וואָס איך האָב זיך דערמאָנט
פון אמאל.

דער וואָרט: וואָס געדענקסטו? איז
מקובל פון זיידען הצדיק ר' ברוך -
דער פאָטער פון אַלען רבי'ן - וואָס
דער בעש"ט האָט דאָס ביי אים גע'
פרעגט. אַזוי האָט דער בעש"ט גע'
פרעגט ביי אַלע זיינע תלמידים. און
בעת די ערשטע יאהרצייט פון בעש"ט
אום שבעות, ווען דעם בעש"ט וואָן
הרה"ק ר' צבי האָט זיך אויפגעשטעלט
און געזאָגט אָ די גאנצע פמליא של
מעלה האָט זיך איבערגעטראָגען צום
מעזריטשער. האָט דאָך דער מעזריטשער
מגיד אויך געפרעגט ביי אַלע זיינע
תלמידים: וואָס געדענקסטו?... און
אויף האָט געפרעגט תוד כ"ק רבינו
הזקן ביי זיינע תלמידים און אָ מען
האָט געענטפערט אויף די שאלה, האָ'
בען זיי מסביר געווען וואָס מען האָט
גיט פארשטאָנען.
י.ט.

אין נעם אויף זיך, בל"ג. אַרויס -
געבען אַ ספר הליקוטים פון די מאמרים
פון קודם הבר'מצוה און פון לאחר
הבר'מצוה.
י.ט.

עס איז שווער מגלה צו זיין, נאָר מען
קען ניט מעלים זיין, ובפרט מצד אהבת
ישראל, אהבת השם, און (י"ג) עס איז
מקובל ביי חסידים, אָ אַ מקובל'דיקער,
וואָרט אין פועל, דערפאַר וויל איך דאָס
מגלה זיין.

הוד כ"ק אאמיר הרה"ק פלעגט
אָפט אריינקוקען אין די דריי ספרים:
כתר שם טוב, אור תורה און תניא.

הוד כ"ק אאמיר הרה"ק פלעגט
וועלען מוזאל דערפון וויסען. זיינען
זיינען די דריי ספרים געלעגען ביי
אים אין שופלאָד פון זיין טיש. אין
שופלאָד זיינען געלעגען פערשידענע
צדקה געלדער, זיינען די דריי ספרים
אויך דאָרט געלעגען. און ער פלעגט
אין זיי אריינקוקען פאַר יחידות און
פאַר די דריי תפלות. און פאַר קטחמ"ט.
וויפיל ער האָט אין זיי געלערענט.
צו אַ עמוד, צו עטליכע שורות אדער
אַ ענין ווייס איך ניט. נאָר ער פלעגט
עפענען די דריי ספרים און עפעס
לערנען אין זיי.

עס איז נויטיג זוכן הדבר או חסידים
זאָלען האָבען ביי זיך די דריי ספרים

בגדען הי' עכ"ל. אחר. לערנען אין זיי
 כמה ליכצו. אבער עס זאל זיין געלעך
 רענט, אלע יאר צו ער פארטחן אין
 שבתות וימים טובים און במגמים ידועים.
 כ.

בין חסידים אין פאראן א טויטש
 אויף דעם ווארט וואס הוד כ"ק רבינו
 הוקן זאגט: כל החיל אשר נבע יראת
 ה' בלבו — חסיד'ישע קאזאקען. ביי
 א קאזאק איז דער פערד בטל צום רוכב
 ער — דער פערד — איז ניט קיין נפרד.
 ער לויפט אנטקעגען פייער. ער שטעלט
 זיך ניט אפ ס'ער קיין זאך. ער לויפט
 אנטקעגען דעם פייער מיט שמחה און
 ווען דער קאזאק איז מנגז זיין מנגז
 איז ער צופרידען און פריהט זיך אויף
 זיין שפראך. דאס איז דער ביטול
 המרכבה אל הרוכב.
 כא.

אז מען דארף האבען א געשמאק
 אין א אידען. אפילו ווען יענער איז ניט
 ווי עס דארף צו זיין דארף מען וויסען
 אז דאס מעלט ביי זיך. יענער ווייס
 גיט וואס ער וויל ווען יענער וואלט
 מיט וואס ער ווייס. ווען יענער וואלט
 וויסען וואס ער וויל וואלט ער א וואג
 אנדערש געווען. ווען ער אליין וואלט
 געווען ווי עס דארף זיין וואלט זיך
 יענער פון אים אפגעלערענט.
 כב.

חסידים זיינען ניט פויל. נאר מען
 מארשעלט זיך.
 כג.

(לחודעות נכנס קהל רב והי' צמימות
 גדולה למאד. ואמר אחד מהמקורבים :
 צו א גרויסער עולם. ואמר כ"ק אדמו"ר
 שליט"א) אין קדושה איז וואס מער
 — א מעלה.
 כד.

(לאחר שניגנו את הניגון של ד' בבות
 מאדמו"ר הוקן. אמר) דער זכות פון
 רבינו זאל מגין זיין. עס זאל נאש
 צו יעדען און זיינע בני בית הצליחה
 בגשמיות וברוחניות. מען זאל געהער
 ווערען צו דעם גילוי אור המשיח.
 כה.

(לאחר התוועדות כשמגז מסוסות
 אחרים שלו יריש ושפך לבקבוק לחלק
 לאנשי ונשאר מעט בכוס א' שפכו ג"כ
 ואמר א' מען דארף מייד זיין א טראפען
 כל
 (הנאסמים התחילו לצאת מהחדר
 בביגוד כבי שמחה וגו') אמר) א וועק
 געהן. אבער ניט ארויסגעהן. מען דארף
 זיך שוין נעמען צו דער ארבעט.

אז מען דארף האבען א געשמאק
 אין א אידען. אפילו ווען יענער איז ניט
 ווי עס דארף צו זיין דארף מען וויסען
 אז דאס מעלט ביי זיך. יענער ווייס
 גיט וואס ער וויל ווען יענער וואלט
 מיט וואס ער ווייס. ווען יענער וואלט
 וויסען וואס ער וויל וואלט ער א וואג
 אנדערש געווען. ווען ער אליין וואלט
 געווען ווי עס דארף זיין וואלט זיך
 יענער פון אים אפגעלערענט.
 כב.

אז מען דארף האבען א געשמאק
 אין א אידען. אפילו ווען יענער איז ניט
 ווי עס דארף צו זיין דארף מען וויסען
 אז דאס מעלט ביי זיך. יענער ווייס
 גיט וואס ער וויל ווען יענער וואלט
 מיט וואס ער ווייס. ווען יענער וואלט
 וויסען וואס ער וויל וואלט ער א וואג
 אנדערש געווען. ווען ער אליין וואלט
 געווען ווי עס דארף זיין וואלט זיך
 יענער פון אים אפגעלערענט.
 כב.

אז מען דארף האבען א געשמאק
 אין א אידען. אפילו ווען יענער איז ניט
 ווי עס דארף צו זיין דארף מען וויסען
 אז דאס מעלט ביי זיך. יענער ווייס
 גיט וואס ער וויל ווען יענער וואלט
 מיט וואס ער ווייס. ווען יענער וואלט
 וויסען וואס ער וויל וואלט ער א וואג
 אנדערש געווען. ווען ער אליין וואלט
 געווען ווי עס דארף זיין וואלט זיך
 יענער פון אים אפגעלערענט.
 כב.

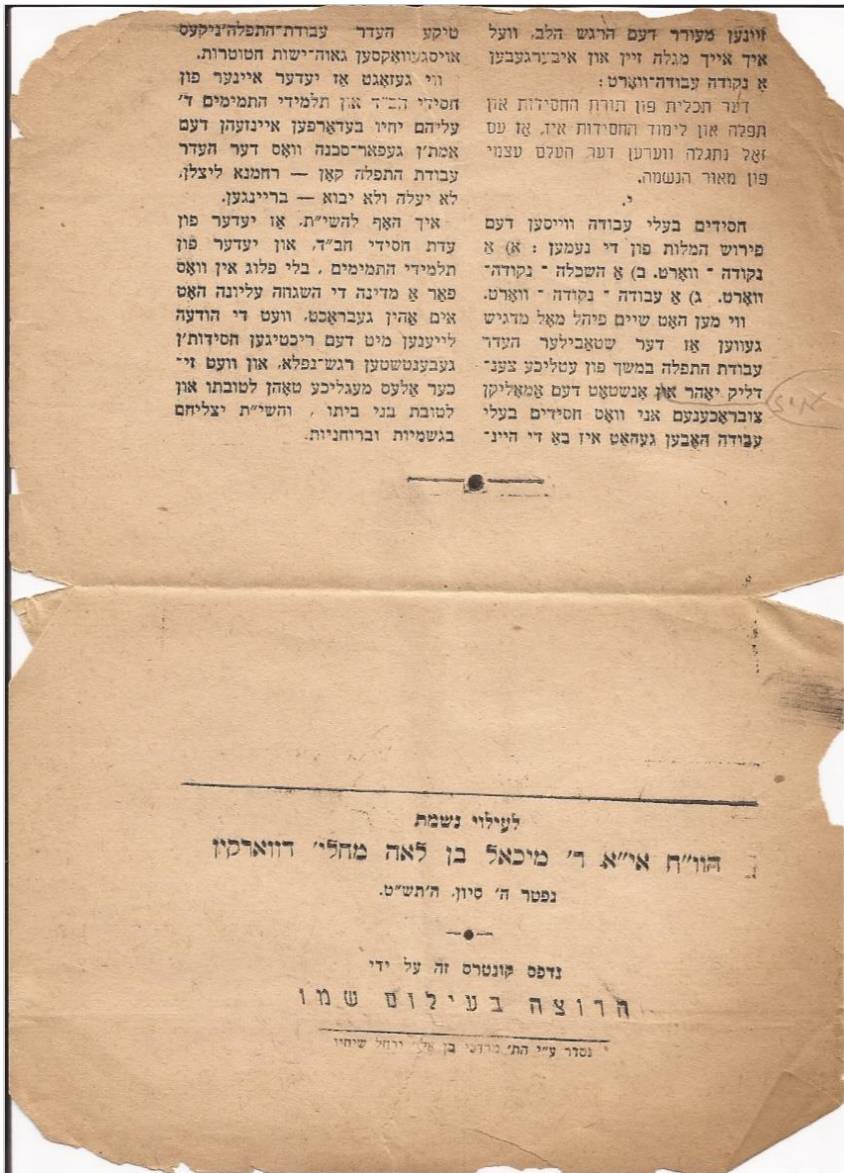
אז מען דארף האבען א געשמאק
 אין א אידען. אפילו ווען יענער איז ניט
 ווי עס דארף צו זיין דארף מען וויסען
 אז דאס מעלט ביי זיך. יענער ווייס
 גיט וואס ער וויל ווען יענער וואלט
 מיט וואס ער ווייס. ווען יענער וואלט
 וויסען וואס ער וויל וואלט ער א וואג
 אנדערש געווען. ווען ער אליין וואלט
 געווען ווי עס דארף זיין וואלט זיך
 יענער פון אים אפגעלערענט.
 כב.

אז מען דארף האבען א געשמאק
 אין א אידען. אפילו ווען יענער איז ניט
 ווי עס דארף צו זיין דארף מען וויסען
 אז דאס מעלט ביי זיך. יענער ווייס
 גיט וואס ער וויל ווען יענער וואלט
 מיט וואס ער ווייס. ווען יענער וואלט
 וויסען וואס ער וויל וואלט ער א וואג
 אנדערש געווען. ווען ער אליין וואלט
 געווען ווי עס דארף זיין וואלט זיך
 יענער פון אים אפגעלערענט.
 כב.

אז מען דארף האבען א געשמאק
 אין א אידען. אפילו ווען יענער איז ניט
 ווי עס דארף צו זיין דארף מען וויסען
 אז דאס מעלט ביי זיך. יענער ווייס
 גיט וואס ער וויל ווען יענער וואלט
 מיט וואס ער ווייס. ווען יענער וואלט
 וויסען וואס ער וויל וואלט ער א וואג
 אנדערש געווען. ווען ער אליין וואלט
 געווען ווי עס דארף זיין וואלט זיך
 יענער פון אים אפגעלערענט.
 כב.

אז מען דארף האבען א געשמאק
 אין א אידען. אפילו ווען יענער איז ניט
 ווי עס דארף צו זיין דארף מען וויסען
 אז דאס מעלט ביי זיך. יענער ווייס
 גיט וואס ער וויל ווען יענער וואלט
 מיט וואס ער ווייס. ווען יענער וואלט
 וויסען וואס ער וויל וואלט ער א וואג
 אנדערש געווען. ווען ער אליין וואלט
 געווען ווי עס דארף זיין וואלט זיך
 יענער פון אים אפגעלערענט.
 כב.

אז מען דארף האבען א געשמאק
 אין א אידען. אפילו ווען יענער איז ניט
 ווי עס דארף צו זיין דארף מען וויסען
 אז דאס מעלט ביי זיך. יענער ווייס
 גיט וואס ער וויל ווען יענער וואלט
 מיט וואס ער ווייס. ווען יענער וואלט
 וויסען וואס ער וויל וואלט ער א וואג
 אנדערש געווען. ווען ער אליין וואלט
 געווען ווי עס דארף זיין וואלט זיך
 יענער פון אים אפגעלערענט.
 כב.

טיקע העדר עבודת התפלה וניקעס
 אויסגנוואקסען גאווה'ישות הטוטרות.
 ווי געזאגט אז יעדער איינער פון
 חסידי ה'דיין און תלמידי התמימים ד'
 עליהם יחיו בעדארפען איינזעהן דעם
 אמת'ן געפאר'סכנה וואָס דער העדר
 עבודת התפלה קאָן — רחמנא ליצלן,
 לא יעלה ולא יבוא — בריינגען.

איך האָף להשי"ת. אז יעדער פון
 עדת חסידי חב"ד, און יעדער פון
 תלמידי התמימים, בלי פלוג אין וואָס
 פאָר אַ מדינה די השגחה עליונה האָט
 אים אָהין געבראַכט. וועט די הודעה
 לייגענען מיט דעם ריכטיגען חסידות'ן
 געבענטשטען רגש'נפלא. און וועט זי
 כער אַלעס מעגליכע טאָהן לטובתו און
 לטובת בני ביתו, והשי"ת יצליחם
 בגשמיות וברוחניות.

זיינען מעורר דעם רגש הלב, וועל
 איך אייך מגלה זיין און איבערגעבען
 אַ נקודה עבודה'יוונקט:

דער תכלית פון תורת החסידות און
 תפלה און לימוד החסידות איז, אז עס
 זאָל נתגלה ווערען דער הטלם עצמי
 פון מאור הנשמה.

חסידים בעלי עבודה ווייסען דעם
 פירוש המלות פון די נעמען: א) א
 נקודה - וואָרט. ב) אַ השכלה - נקודה'
 וואָרט. ג) אַ עבודה - נקודה - וואָרט.
 ווי מען האָט שיים פיהל מאָל מדיגיש
 געווען אז דער שטאַבילער העדר
 עבודת התפלה במשך פון עטליכע צענ'
 דליק יאָהר אָן אַנשטאַט דעם אַמאָליקן
 צובראַכענעם און וואָס חסידים בעלי
 עבודה האָבען געזאָגט איז באַ די היינ'

לעילוי נשמת

הו"ח א"א ר' מיכאל בן לאה מלאי דווארמן

נפטר ה' סיון. ה'תש"ט.

נדפס קונטרס זה על ידי

הרוצה בעילום שמו

נפטר ע"י התי' בדעי' בן אל' ירחל שיחיו

שיחה

חג הגאולה - יג תמוז ה'תש"ט

(כפי שנרשמה ע"י השומעים)

סעיף א

מרבו הרב המגיד ממעזריטש, וואס ער האט מקבל געווען מרבו מורנו הבעש"ט,
באלעבט אויך פאנדערע

סעיף ב

און 2 דא

סעיף ה

ה.

הא ער רעכנט

סעיף ו

ז

חה-גייקא

סעיף ז

מי טו דאוונער (סימן להבדיל את המילים)

סעיף ח

נאכין דאוונען

סעיף ט

וואלטען

סעיף יא

נקודת הענין איז:

עס דאנאך דארף

סעיף טז

קליינערהייט

צי מלאכים ווייסען בחשבון=

סעיף יט

אלע פאג, און לכל פאג, לכל הפחות

סעיף כ

רבינו הזקן זאגט 6 :

סעיף כג

לההתועדות

סעיף כד

מען זאל נעהטנטער ווערען

סעיף כה

טראפען.

הערה 2

ברשימה אחרת נ"א, וז"ל:

6) שו"ע שלו חאו"ח מהדו"ב ס"א ס"ב. בסידורו הערה לתיקון חצות בסופה.
אגה"ק ס"ל. וראה ג"כ שנתה קונטרס יב תמוז תש"ח ע' 208.

2/5/50 / NLS

SOLOMON POSNER

770 EASTERN PARKWAY

BROOKLYN 13, N.Y. USA

25 RUE BUFFAULT

PARIS, FRANCE

"MISSION TO EUROPE" I

JAN 9, 1948 - QUEEN ELIZABETH

FEB. 20 1948 - ANTWERP, BELG.

B"H

R' Zalman Posner's Journal Part 2

In Kislev 5708 (1947) Zalman Posner and Mendel Baumgarten, two senior Talmidim learning in 770, were summoned to the yechidus room with the Rebbe Rayatz. The Rebbe told them to prepare for a special journey to Europe as his shluchim to visit the Jewish refugees in Paris and other cities and DP camps in Europe.

Prior, in 1946, a large group of Lubavitcher Chassidim had miraculously escaped the USSR. After traveling through various countries and spending time in DP camps, many ended up in Paris and the surrounding suburbs. Postwar Paris was full of Jewish refugees and survivors trying to establish themselves and immigrate to other countries. The JDC ("Joint") and other organizations were providing housing and bare necessities.

The Lubavitcher Chassidim were scattered among various properties procured by the Joint. They were living in tight conditions and dependent on handouts. Despite this, they immediately set about establishing yeshivas, chadorim and Beis Rivka Schools. Activists also took care of their fellow chassidim, helping with food and clothes and finding jobs.

The mission of this special shlichus was to visit those Chassidim and other refugees. Representing the Rebbe, they would encourage and inspire, and help them and help them with their spiritual and physical needs.

In Shevat of that year (January 1948) they set out from New York on the RMS Queen Elizabeth. They brought along a large amount of Seforim to distribute. They were based in Paris and traveled across Europe for the duration of their six month visit.

Rabbi Zalman Posner kept some notebooks where he would record almost daily what they did, where they went and who they saw.

These notes were taken for future reference, and to use later for a proper written report (Du"ch). The notes are original and have important historical value, providing a vivid, candid, and intimate first hand encounter with the great chassidim of the previous generations.

This is the second installment of notes published. For the first installment see Teshura Denebeim-Dean Kislev 5783. The complete notes will be published, G-d willing, in the future.

Note About Editing -

The notes were written in shorthand and contain some terms and slang which may not be still in use today. To preserve the original flavor, no editing or corrections were made. Short footnotes were provided for names and some translation or context where necessary.

Thursday 5/2 Paris 9PM

This morning we went to visit Z. Schneerson's place at Boissy. 25 kids - some ours. Place is well kept (mostly girls & a few young boys), kids study pretty well & learn to eat well, too. Not much financial worries. M. Lipskar took us there & showed us around. Menachem Teichtel, D.M.F's friend is there. Nice boy, beard... מוסריניק. MT Is beefing a lot about his troubles. Then to the בהמ"ד to go with Shmaria + Schneur HaRabonim to the Vaad Harabonim of Paris (after a satisfying meal at Boissy). Spoke in learning? a bit + then saw the Rabbis Rubinstein, Stern, Munk. Short visit, may visit each privately again later on. Then to Henia. She wasn't in again so we left a message for her to call us. Down to the Rebbetzin's for supper + here we are. Fairly busy day.

Paris Sat Night 11:30 7/2

Mayer Charlov? came down yesterday morning. We gassed a while + went down to the Pletzel for haircuts + Mik. Saw a real nice fist fight too. Mik was as filthy as usual. At the barber's met a Romanian who asked me to help him get to the States. I gave him the mesivta address. His US relatives will do nothing for him. Then spoke to a Communist" from Poland - Russia who says he's going back. I didn't jibe him about an American visa. He tried to get me to admit that US has race hatred. Klu Klux Klan, etc. Funny but all Russians know about KKK + figure white hooded hoodlums roam the streets of NY. He was disappointed when I defended the US. But I'm learning to keep my mouth shut and making the other guy call the shots. Out

to Sèvres for שבת. Zalman Hansberg's wife was extremely ill after the birth of the son. A Telegram to the רבי + called a professor from town right away. The condition if not actually improved is ב"ה not worse & people seem less worried. Shabbos at Peretz's. After the סעודה we went to זלמן (Berel's bro-in-law) next door and spoke in learning for a few hours. Then to bed (cold). In the morning me and Label challenged each other to go to the Mik (a well out in the yard.) It's closed as far as privacy is concerned but open to the elements. Finally he went in + I buckled. No sense in catching another bad cold just before we go out on the road. After Davening - Kiddush - a חתן - a girl was named , שבת מברכים , us. AEP was there and he gave us hell. Says as עדי ראייה if we should go to the Yeshiva at ... for a few weeks + live as תלמידים. Then we can give a real report. We were contemplating some such move and may do it. It's too soon yet to know. Benzi came in roaring drunk and things really became lively. He danced solo on table + floor - very gracefully. AEP had some and some smaller fry. It was a bit like the stories of old Farbrengrs but no puking ב"ה. Gassed and chowed at Peretz's and then home. Lo and behold 3 (THREE) Trois, ג, דררי LETTERS!!! Label, Kenky and Yoshua Wilansky. HUZAZH!!! Writing this and now - goodnight.

8/2 Sunday Paris 5:30 PM

This morning with Yankel Lipskar to 20 Villiers. Place is getting fixed up quite nicely. Met Hershel Klimovitcher's now just in from Poland. Saw the proofs of the קבלת פנים pictures. Needs some touching up. No Strasbourg tonight. The baggage isn't in yet. Maybe tomorrow. I wanted to go to Bailly (The Misnagdishe

Yeshiva outside Versailles). Mendel said no so we went to Etoile. Saw the Arc de Triomphe. Needs some steamblasting. An impressive structure. Unknown Soldier. Champs Élysées. A long boulevard - Trees that must be beautiful in summer. Shops of all sorts - Auto displays - US, French, etc. But - Watercolors and oils, fair but no great shakes, women's fashions that we don't understand anyway. Movies that have simple fronts or poor imitations of US movie palaces, but are elegant inside, jewelry, perfume, etc. Huge crowds gaping at all displays just like US tourists. Met 2 at the Obelisk. St Louis. Tuileries are bare but beautiful. Ponds where kids (and grownups) sail seated boats, kids roller skate and ride goat carts, parks beautifully and exactly laid out, outdoor toilets (a shield from the knee to the shoulders. Indecent exposure in the States but everything goes in Paris), French postcards some additionally sold by bums, Govt buildings and museums, (all old and ancient looking decrepit wrecks but probably attraction in an old world museum), crowds of sight-seers, the green and majestic Seine, Eiffel in the background, french US, British soldiers everywhere. It is rather presumptive of me to write about people whose language I barely speak and with whom I barely associate with and I practically don't know but - here goes. London and Englishmen seemed poorer, more fearful of the future, dissatisfied with conditions than Frenchmen. Paris and London both older looking than NY or Chi¹, same amount of wretched buildings in both cities, poorer clothing, less heat, technical development (lights, radios, large autos, etc) less in evidence than US. Shops, (groceries for instance) are smaller and less well stocked, (more outdoor markets and pushcarts than the East Side),

1. Chicago.

US smokes are luxuries, clothes more somber and made for use than beauty and style (men's that is). Englishmen (the few I saw) seem more dis-satisfied with the Socialist gov't and in France one sees a plethora of ...- papers of various parties - Communist, Socialist, Democrats, De Gaullists, all of many various strains and blends. One is more conscious of world political and economic developments - currency, USSR and US relationship, trade, Communism etc. than in the US. People are quite polite and helpful, sometimes. Cheerful. I can't think of many more erudite observations on the state of the world so I'll let it slide. After our tour of Paris we went to Rashi Shul for mincha and maariv. Met Shoshani and apologized. Next time we'll go down to Shul and meet him there. There is a very large **עולם, נ"י**, there. Beards, Payos, Kapotas, Shtivel, Samette, Kapilyushen, etc. Lots of Hunkies. Had a chat with a few who know Yosel Leifer. They're nice boys and one was extremely interested in every detail about the **רבי שליט"א**. Mendel was talking to a few others, no beards but obviously quite religious. Met a Chaim Halberstahl, who knows Hirschel Liberman very well. Rashi Shul is the nicest in Paris, they say. Packed full SRO on **שבת**. Very nice crowd today, too. Stern is Rabbi. I see by the papers that our hockey team is having trouble being recognized at the Olympics. Some interesting things in the paper. When the 5000F notes were **נתבטל**, people had to turn 'em in. Some peasants came with - 46,000,000F and one with a package, "A kilo", he said. One guy changed \$2,000 Thursday into 5,000 and on Friday the decree was announced. We had two that we gave Avrohom Yankel. Didn't get 'em back yet.

Paris Monday 6:30Pm 9/2

We got 'em today. This morning I went right down to Batignolles Douane about the stuff. After the waiting it was taken care of. It's to arrive 6-7 tonight. (It's not in yet.) Had breakfast when I came back - Hungry as a wolf. Later Henia and Motel Mitelman, Vitski's folks, came in. The kid is in the country. They want to get him back soon. They work as a tailor - press. Make a bit of a living but want Eretz. They told us a bit about their experiences. She was at a camp in Poland and was sent to Bergen Belsen one morning. That evening the Russians liberated the last of the camps. 5 more months of hell². He had a lot, too. They offered to help us get perfume if we wish. Nice of them. May take 'em up on that. Now we're at the new Lishka waiting for the baggage. We've checked out of Laffon expecting to leave for Strasbourg. Hope we can go!

Strasbourg Tues 10/2 4:30pm

We sure did. After supper at the Rebbetzin's as usual (she prepared bread for the journey, about a ton. We took ½ and finished most of it this morning like hogs). We returned to Laffon for the suitcase and went to Gare De l'Est. Train left at 11:35pm tickets -2nd cl 1600F. There was a Fr. university student from Strasbourg and we began a potentially pleasant evening in Fr. Ger, and Eng. Then a bunch of low-brows came in. One looked like a Paris Apache. His language was more cognizable - Aigot I think it was. All of them played some

2. The British liberated Bergen Belsen on April 15th 1945. The Russins had already liberated camps months before.

stupid time-consuming game till late and then we dozed pitfully. 8 people to a 2 and 3rd cl. Compartment, 6 to a 1st cl. We decided that on the way back we take sleepers, but I think we changed our minds. After checking into Hotel Bristol at Strasbourg (376F a room), we decided to travel by day instead and stay here. It'll be cheaper and HL of a lot more comfortable. Our room has 2 beds (like a double but really separate) and a cot, table, 2 chairs and an easy chair, w wardrobe, 2 night tables, 2 sinks with lots of hot and cold running water, pictures, 2 bay windows with drapes and curtains - It's heavenly! (There's even a shoe shine stand in the room, a little one, you shine your own.) If I weren't quite so visible, I'd say Stbg is a lovely town. Broad streets, (clean ones, too) 2 nice little rivers with many bridges, parks, quaint buildings, picturesque, nice cathedral (or church or is this really blasphemous?), a famous university whose name I don't know yet, as much German as Fr. spoken here (it's Alsace -Lorraine), quite a few bomb gutted buildings, (I think i saw a castle, will have to investigate), and horses and bicycles and everything old fashioned. The trolleys are a picture in themselves - 2 or 3 little (16 passengers seated) ones hooked together like a train. Natch - they have fore raft outdoor platforms with people hanging on. Veddy quaint. (I think I saw some guys in Wehrmacht uniforms, too.) We came here with the intention of staying about 2 days and barely get back in time for Berel's wedding Thursday א"י. Now I think we may have to find something to do tomorrow. We've met Horowitz, Daitch, Manheit of Agudah and tonight א"י we'll visit the Kaganek Shul³

3. The Shul of the Etz 'Hayim community, known as "La Synagogue de la rue Kaganek", was established in 1892 and was located on 30 Rue Kaganek until 1999. The Rabbi at the time was Rabbi Rabbi Abraham Deutsch.

and Hebre and Bloom Kinderheim. But one thing at a time. After washing up well in lots of hot water, we changed, davened, ate ravenously, and went down to Rabbi Horowitz. We spent a few hours there (10-12:30), lunched, discussed USA, Lubavitch, כ"ק אדמו"ר שליט"א, Stbg, חנוך especially about the possibility of Parochial school. Spoke in learning a bit. We'll pick up the שמיר the Batumer Rov asked for, tomorrow אי"ה. Then to rabbi Deutch. We waited a while in an "anteroom", very German looking, nice chairs and a sofa in a circle, jewish pictures and bric-a-brac strewn around, just the setting for an erudite discussion of Goethe, art and music. Then we saw HRH himself. (I guess I just don't love the guy.) He received us very regally and said about the רבי's letter that - "Oh, this wasn't for me personally, what in least have I in a כלליתדיגע letter, pish, posh". Again חנוך and a Parochial schools. He's a Yek. Says Gelt holds up everything. We made a tentative appt for this evening to visit Bloom house. I wasn't sorry when the "interview" was over. Very self important chap. (I hate him, don't I?) Then to Capitaine Robert Monheit, ex-chaplain french Army, now the Agudah of Stbg.

Nice chap with a trimmed beard, religious, not too big a Lamdan, I'm afraid. He also says that Gelt holds everything. Generally, Stbg is ahead of paris as concerns religion. We also found out about 3 יתומים, two girls for BR Paris, maybe (we'll have to arrange that) and 1 16 yr old boy maybe for Bailey. Now we're going to go to מנחה, so i'll pause....

Wed. 11/2 Stbg 10 AM

We went to Mincha and maariv. Deutsche shul⁴ downstairs - 1st cl. Yeckes. They pray real fancy. Upstairs - a Chassidische Poilishe Shul. Horowitz upstairs. Daitch downstairs. Lot's of people eager to hear about their relatives in US (if only we knew them). A dandy tho small (25) Hebrew. Kids daven by heart, learn Gemorah, some are 16, 17 yr old. Very nice. Much better than paris. Then down to Bloom's Kinderheim. We finally lost our way there and made it. Met morgenstern kid. He is like a man. Nice Kid - Papers for Chaim Berlin, nothing for his kid sister. BJ should do it. Bloom, a Yek, showed us around. 16 girls, 15 boys - 8 - 18. Nice Jewish atmosphere, no Chinuch (formal). 3 chazonim. Had a nice long Shmues with Morgenstern and one Shaye Watberg, a Polish via Russia kid. He asked our address in Paris. I hope we can meet again. Home and to bed. Bad news about the train. Nothing till 4pm. Arrive Paris 11:30pm. We'll probably take it and get a Hotel near Gare de l'Est. Davened this morning at the Shul and met Herschel Kriger, Bistritzky's uncle. חסידישער איד, old timer.

Friday 13/2 Morning Paris

Went to Horowitz again. Picked up 10 שמי"ח's for the ... שוחטים and spoke a while. Then home hotel to lunch - oranges, beer. We later went down to the train and bought a few yankee magazines davened on the way. We had a nice compartment that was soon

4. Rabbi Deutsch Shul on Rue Kageneck.

filled. Some people stood a large part of the way. A non-mandy⁵ woman and a bunch of Frogs⁶. They were quite interested in the copious words of wisdom flowing from my mouth, even tho they couldn't understand my very adept and fluid French. I couldn't follow them too well either, so I guess they didn't speak too well. We discussed Aid to Europe, Russia, rabbinate, DP Camps, Aigot, personalities, etc. Too bad I didn't study and remember my French better. We came into Paris later and started searching for a Hotel. Most were "complet"⁷. We finally found one with a legendary frog witch in charge. Rooms were 130 Francs) on the 5th floor and no room to turn in). Back on the street to find the Hotel that Yankees patronized. No luck. So we went to Hotel Francia a little way off. 640 f for both. Nice comfortable room with BATH. It was my 1st since USA. I always washed out of a basin and it wasn't too comfortable. We got to bed about 2AM and woke up at nearly 10. Then down to Villiers. We waited until BG came, davened, ate some breakfast (eggs, bread, tea, oranges, apples). We stayed around all day. We went to pay the express bill. The stuff was delivered already and we started unpacking. The קבלת פנים and ישיבה pictures were ready so we sent some home. Wrote to the רבי and Shim and Jake⁸. Read some letters from מרנו - Germany papers will soon be ready, Shim, Piaskowsky, F Riedel, ...Conferred with BG about the Strasbourg kids. At night we checked with Kaminetzky about the girls and Nisan and Yisroel Noah about the boys and they said

5. Slang for intelligent.

6. Slang for French.

7. Fully occupied.

8. R' Yisroel Jacobson?

pajaloosta⁹. Today I'll have to write to Stbg to send 'em out. Went to the Rebetzin for Supper (She wasn't prepared but we didn't leave hungry). Then to the חתונה. At Deupot¹⁰ we met a batch of Yeshiva boys and Anash. Came to Fortenay at 10:30. Still no wedding. Gassed and gabbed. חופה at 11:30. Very simple. Outdoors, lot's of candles and a huge torch. Men upstairs, woman downstairs. Some Heavy dancing. We taught 'em the end of על הסלע. They like it. (we do, too.) M Lipskar does a real fancy Kazatzka. AJL doesn't do badly himself. Me and Jakel took the חתן on our shoulders. They like that, too. I'll bet they do it at all חתונות from now on. The מאמר is in middle of the meal. And no heckling in. He finishes as much as he can. There was no booze (I had a few snorts) so things were very orderly. Only BZS sat on the floor a while singing 'הנה מה טוב'. He's ... (but cute. He's like שמואל דוד in a lot of ways) The affair dragged on till 5:30, 6AM. I curled up on a few chairs but didn't get much sleep in. Davened early and ate at AJL. We'll probably be back for שבת for the שבוע ברכות. Most of the תלמידים will be in town so there's no excuse in going to Brunoy. We have a few little things to do today.

Paris Saturday night 14/2

Went to Laffon for some papers and then to the Bureau. I was waiting for B. No one around and no keys. Waited a long time and then to Laffon to change and prepare for Shabbos and then to Fortenay (all this must be boring, dear reader, it was very vexing to us.) Fri night at the חתן, Shabbos Kiddush in Shul. Some boys got

9. "Please", "Sure" - Russian.

10. Perhaps Le Dépôt another name for La Marais/Pletzl

stewed and things were lively. We returned to Laffon for the night. I always forget what I thought of during the day for Dear Diary. On the way back from Stbg. we saw some nice scenery. Alsace is quite flat with farms and woods and fields. Later on there were rolling hills, even some low mountains. Towns are frequent with German (Alsatian) names than later are French. Houses come built right up to the tracks. Even some farmyards. People are dressed in rough, strong, simple clothes. Peasants. There's lot's of ponds, streams. Swamps, etc. Green, probably because of the mild winter. Passed some orchards. Bare, orderly. Forests. I think we'll travel more often by day than night. About Paris - quite often grown men go around in shorts. Kids with heavy ankletop, hobnailed shoes that really are heard. On the metro tonight, a girl stood near me and quiet conspicuously opened a Palestinian passport. It was just at my station, else it would have been interesting to chat. Heard some broad Yankee spoken on the metro, too. We're contemplating Belgium this week, maybe tomorrow. The architecture of country houses is a lot different from ours. Houses are rather squat, tile roofed, angled, shutters (everywhere in Fr.), little intensely gardened yards, rather punitive looking. (I may have written this once -) Sometimes one gets depressed instead of exhilarated, repelled instead of inspired by the state of "modernization" one quite often sees. They seem to be in a sort of midpoint. Electricity, but poor lighting, autos but antediluvian as compared to US to state a few instances. It's too far from "roughing it", like I guess Russia would be really backward in a more literal sense, to be quaint and interesting with the charm, if any, of one hundred years ago. It's also not quite far enough to be called up to date with the less picturesque and nostalgic primeval qualities of yesterday, but

efficient and modern conveniences of today. Of course Paris itself is not quite that bad. Remember too, that this impression, .., was felt from a speeding car, and is based on glimpses of people, homes, towns. Genially I'm becoming quite used to Europe. Lovely place, bah! But seriously, I don't mind it at all. Borders, papers, language are difficulties that I'll rather dispense with.

Brussels Antwerp Train Tues 17/2 1:30pm

Sunday we spent most of the day at Rue V. Nothing much happened. Yankel Gurkov went down with us to the Pletzl. He has a few kids who may start Yeshiva. But no place to go. He needs a lot of encouragement for work. In the street we met Pearl again. He looks a lot more composed but still stutters terribly. Probably chronic. 2 friends. One knows Binyamin and was in jail with Simcha. Name is Kapke (Yossel the Litvak). Sends regards to . In about we met a new chabadnik just in from Germany. Also one Rubin-Halberstam. Bro is a Rebbi in N.Y. Young. Fairly trim. Papers for Leibovitz. Very interested in US in all details. Healthy respect for Chabad in Russia/ Cynical a bit, too. We're building up an acquaintanceship in Europe, I fear. Everyone is thrilled that we're Americans with beards. Met one Reich - an old man who knows Ramash very well. Old and sugar sickness, bad eyes, asked to be mentioned to the boss. At supper we told Rochele her kuklie¹¹ is coming and she really went wild in her own "old woman" way. When Ramash and rashag left he said to them (of her own accord) "You are the Rebbi's Aidim's and you're going to the Rebbi. My

11. doll - yiddish

father is in Russia. Ask the Rebbi to give him a brocho to come here soon". Perspicacious for a 5 ½ year old. Slept at Francia. Elegance. Morning to get tickets to Antwerp and Am. Embassy about currency regulations. Nice to hear yankee again. Then to Villiers. Cold as HL out there. (I have another cold. Bothersome on the road. Changed at Laffon, packed Supper, Francia. 7:00 this AM wrapped and prayed, ate. Train at 9:40. Pleasant trip. Read a bit. Green scenery as usual. A few factory towns too for a change. cursory inspection, polite questions, that's all. Changed at Brussels. Trains shaking.

Antwerp Wed 18/2 morning

A San Franciscian came abroad and we would have had some pleasant conversation but Antwerp wasn't far off. It's a very nice town. English is widely spoken,, not like in France. Flemish (a bit like ... German) and French. Taxis are 48 Chevys. Wonders of Wonders. A bit cold there last few days. Saw beards in the street. Later on we met quite a few. Even on bicycles. We went to Yudel Chitrik of course. He's a friendly guy, reminds me a lot of Paw. מתינוטידיק and cool blooded. Mrs. C is where Hirschel got his ... and size. Aarele is a lively 9yr old. At night we went to Moriah Shul. Hungarians, Belzer, Belgians. All friendly and surprised as usual. Met Benny Orlinsky - a Belgian who lost a wife and 2 daughters, diamond man, speaks yiddish, Flemish, French, English, etc. offered to show us the diamond Bourse. Sherzich of Paris. Pesachia Shickzer¹², cousin of the Shors in NY. This morning met Berel Shnay

12. Pesachya Schikler?

- Samarkand, knows Naftali Halberstam. Shul is nicely furnished with a few nice Sforim and quite a few מתפללים. Had supper at C. Sat around and gassed about Russia, the Paris Pictures, etc. and then to the Hotel. Had a room, not too good but adequate. M had a nice room but cold. It's pretty frigid out here these few days. This morning to Moriah Shul. Davened בצבור at 9:00AM. Met a few more Breakfast and down to the Hungarian - (Popow) Yeshiva. Frum and Hunky. About 60 boys all with the old ציור. They heard a שיעור on אורח חיים today. Grinwald is the boss. They have a little branch of 15 boys (a few kids and some י"ד) in the Belzer Shtibel. After lunch to visit the Rabonim. Rothenberg and Landau. Bothe Polish. Friendly in a correct, polite, but not cold manner. Spent a while discussing USA, Rebbes, etc. Now we're going down to Oosten Shul¹³. While the day hasn't been especially fruitful, it can't be called wasted, either. Tomorrow יסודי התורה, אי"ה.

Thur. Ant. 19/2 5:30P

Came to Shul and met a guy who saw the רבי in Berlin in 1940. Another in Wien. Forgot the names. Met Sussholtz, the bro-in law of Weinsteins¹⁴. Went to his house to see his wife. Mrs Weinstein wasn't in. It's a great pity to see families split up. (that was a bromidic statement, but seeing the victim of the misfortune sobers one.) They were a comparatively very lucky family, only the father was lost לא עלינו. "Only" is a terrible word to use, but they are thankful that the family, broken + separated, are ב"ה alive and well

13. Eisenman Shul located on 29 Oostenstraat

14. Was learning in 770..

(Berel is a bit ill + frail). There's a distinct difference if you see people here or refugees in NY. There were some light snow flurries last night and many more today, incongruously mixed with beautiful blue skies and sun, Came home late last night and thought we were locked out. Another door is used at night it seems. To Moriah Shul this morning and gave one Frankel a . Quite ¹⁵כי מנסה a few people are interested in דא"ה here. (I forget to mention - Silverberg, DML¹⁶'s friend. He's getting married Sunday אי"ה. To יסודי התורה this morning. Very admirable institution. 600 boys + girls in BJ. מלמדים with beards, kids with פאות. Arranged for sending ספרים from Germany and Paris. Then to Rothenberg. He wants money from us. Disappointed him. Poor guy. They don't like Yankees. Silver promised them money and gave nothing, at all. Afternoon to Kappelen to the Yeshiva¹⁷. The רי ישראל¹⁹ learned with רימ"ל¹⁸. The Yeshiva is in a small town. Nice building and beautiful grounds. Payos, beard, too. Antwerp is a very Yiddish town בלי ע"ה even now, it's a pleasure to see so many Yiddische people of all types. A pity more of our people couldn't come here. They have a kosher margarine that everyone uses and today a שאלה arose and people are Koshering their כלים. It's not definite yet, and the ... taking over. We passed an Army barracks - some soldiers were "maneuvering"! Very cute and war like. Antwerp is much more likable than Paris.

15. The מאמר ד"ה כי מנסה of the was published as קונטרס נ"ג to be sent to Europe. It was later published in ספר המאמרים תש"ח.

16. R Dovid Moshe Lieberman.

17. The Belgium Yeshiva 'Etz Chaim' originally established in the village Heide, was reestablished postwar in Kapellen, near Antwerp. Later it moved to Wilrijk.

18. R' Yitzchok Dov Kopelman was teaching in the Etz Chaim Yeshiva. He later founded his own yeshiva in Luzerne, Switzerland.

19. R' Yisroel Zev Gustman was then Rosh Yeshiva of 770.

20. They learned together in Grodno under R' Shimon Shkop.

English and German go, more Jewish Jews, nice shuls, lots of US products, hand lit gas lights in the street, garbled trestles, lots of nice buildings. Everywhere boots, upholstered trolleys, busy river (Schesle) port, Flemish (a rather guttural tongue, I understand a few words through association),

עש"ק תצוה Antwerp

Last night to Mrs. Weinstein. She was glad to hear good news of her kids. She's getting a visa in a few days אי"ה. This morning סעדי²¹ came in for מעמד or תוית. To the local Mik, It's a very beautiful place. Clean, booths, showers, tubs, a large clean Mik and a smaller Hot one. The props²² was in travel during the war and has a few interesting גיסיים. Our work (if you want to call formal calls work) in Antwerp is done and we can get ready to hit the road. Mrs. C. wants us to visit the US Consul to find out why Rabbi C's papers didn't come there. He's having a bit of trouble getting a visa.

(I really finished the book after all.)

21. R' Saadya Liberow.

22. proprietor?